

AUGLÝSING

um samning um bann við eða takmarkanir á notkun tiltekinna hefðbundinna vopna sem unnt er að flokka sem mjög skaðleg eða sem hafi ófyrirsjáanleg áhrif, ásamt bókunum I-V.

Hinn 22. ágúst 2008 voru aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna afhent fullgildingarskjöl Íslands vegna samnings um bann við eða takmarkanir á notkun tiltekinna hefðbundinna vopna sem unnt er að flokka sem mjög skaðleg eða sem hafi ófyrirsjáanleg áhrif, með áorðnum breytingum, frá 21. desember 2001, sem gerður var í Genf 10. október 1980; bókunar I um ógreinanlegar agnir, sem gerð var í Vínarborg 13. október 1995; bókunar II um bann við eða takmarkanir á notkun jarðsprengna, sprengigildra og annars útbúnaðar, sem gerð var í Genf 3. maí 1996; bókunar III um bann við eða takmarkanir á notkun íkveikjuvopna, sem gerð var í Vínarborg 13. október 1995; bókunar IV um leysivopn sem valda blindu, sem gerð var í Vínarborg 13. október 1995; og bókunar V um sprengiefnaleyfar frá stríðsátökum, sem gerð var í Genf 28. nóvember 2003. Samningurinn og bókanirnar öðluðust gildi gagnvart Íslandi 22. febrúar 2009.

Samningurinn með áorðnum breytingum ásamt bókunum I-V eru birt sem fylgiskjal með auglýsingu þessari.

Þetta er hér með gert almenningi kunnugt.

Utarríkisráðuneytinu, 7. desember 2022.

F. h. r.
Martin Eyjólfsson.

Anna Jóhannsdóttir.

Fylgiskjal.**SAMNINGUR****UM BANN VIÐ EÐA TAKMARKANIR Á NOTKUN TILTEKINNA
HEFÐBUNDINNA VOPNA SEM UNNT ER AÐ FLOKKA SEM
MJÖG SKADLEG EÐA SEM HAFI ÓFYRIRSJÁANLEG
ÁHRIF, MEÐ ÁORÐNUM BREYTINGUM
FRÁ 21. DESEMBER 2001**

Aðilar að samningi þessum,

sem minnst þess að öllum ríkjum ber, í samræmi við stofnskrá Sameinuðu þjóðanna, að stilla sig um, í samskiptum sínum við aðrar þjóðir, að hóta valdbeitingu eða að beita valdi gegn fullveldi, friðhelgi yfirráðasvæðis eða pólitísku sjálfstæði sérhvers ríkis eða með öðrum hætti sem samræmist ekki tilgangi Sameinuðu þjóðanna,

sem minna enn fremur á hina almennu frumreglu um vernd almennings gegn afleiðingum hernaðaráttaka,

sem ganga út frá þeirri frumreglu þjóðaréttar að réttur aðila að vopnuðum átökum til þess að velja stríðsaðferðir eða -úrræði er ekki ótakmarkaður og þeirri frumreglu sem bannar að notuð séu vopn, skeyti og stríðsefni og -aðferðir í vopnuðum átökum af því tagi að valdi óþarfa meiðslum eða ónaðsynlegri þjáningu,

sem minna einnig á að lagt er bann við því að beita stríðsaðferðum eða -úrræðum sem er ætlað að valda, eða gera má ráð fyrir að valdi, umfangsmiklum og varanlegum náttúruspjöllum,

sem staðfesta þann einbeitta vilja sinn að almenningur og hermenn skuli ávallt, í tilvikum sem samningur þessi og bókanir við hann og aðrir alþjóðasamningar fjalla ekki um, njóta verndar og áhrifa frumreglna þjóðaréttar sem rekja má til viðtekinna venja, til mannúðarhugsjónarinnar og til boða um almenna samviskuskyldu,

sem vilja leggja sitt af mörkum til slökunar í samskiptum ríkja, til þess að binda enda á vígbúnaðarkapphlaupið og til þess að byggja upp traust milli ríkja og til þess að vonir allra þjóða um að lifa í friði rætist upp frá því,

sem viðurkenna vægi þess að allt sé gert sem gæti leitt til almennrar og algjörRAR afvopnunar undir ströngu og skilvirknu alþjóðlegu eftirliti,

sem áréttu nauðsyn þess að halda áfram skráningu og bálkun og framvirkri þróun reglna þjóðaréttar sem gilda í vopnuðum átökum,

sem vilja banna eða takmarka frekari notkun tiltekinna hefðbundinna vopna og trúa því að góður árangur á því sviði kunni að auðvelda allsherjarafvopnunarviðræður með það að markmiði að hætt verði framleiðslu, birgðasöfnun og útbreiðslu slíkra vopna,

sem leggja á það áherslu að æskilegt er að öll ríki gerist aðili að samningi þessum og meðfylgjandi bókunum við hann, einkum herveldin,

sem hafa í huga að allsherjarþing Sameinuðu þjóðanna og afvopnunarnefnd Sameinuðu þjóðanna kunna að ákveða að kanna þann kost hvort útvíkka megi gildissvið banna og takmarkana sem samningur þessi og meðfylgjandi bókanir fela í sér,

sem hafa enn fremur í huga að afvopnunarnefndin kann að ákveða að kanna þann kost að samþykkja frekari ráðstafanir til þess að banna eða takmarka notkun tiltekinna hefðbundinna vopna,

hafa orðið ásáttir um eftirfarandi:

1. gr.

Gildissvið.

1. Samningur þessi gildir, ásamt meðfylgjandi bókunum, við þær aðstæður sem um getur í 2. gr. og eru samhljóða ákvæðum Genfarsamninganna frá 12. ágúst 1949 um vernd fórnarlamba styrjalda, m.a. skilyrði sem er lýst í 4. mgr. I. gr. I. viðbótarbókunar við þá samninga.
2. Samningur þessi gildir, ásamt meðfylgjandi bókunum, einnig, auk aðstæðna er um getur í 1. mgr. þessarar greinar, við aðstæður sem um getur í 3. gr. og eru samhljóða ákvæðum Genfarsamninganna frá 12. ágúst 1949. Samningur þessi, ásamt meðfylgjandi bókunum, gildir ekki þegar ófriðar- eða spennuástand ríkis innanlands, eins og uppbót, einstakar og fátíðar ofbeldisaðgerðir og aðrar aðgerðir svipaðs eðlis sem eru ekki vopnuð átök.
3. Er um ræðir vopnuð átök, önnur en þjóða í milli, sem verða á yferráðasvæði eins samningsaðila skal sérhver aðili að slíkum átökum skuldbundinn til þess að beita bönnum og takmörkunum sem mælt er fyrir um í samningi þessum og meðfylgjandi bókunum.
4. Eigi skal skírskota til neins í samningi þessum eða meðfylgjandi bókunum í því skyni að hafa áhrif á fullveldi ríkis eða þá ábyrgð stjórnvalda að halda uppi eða koma aftur á lögum og reglu í ríkinu eða vernda þjóðareiningu og friðhelgi yferráðasvæðis ríkisins með öllum lögmatum úrræðum.
5. Eigi skal skírskota til neins í samningi þessum eða meðfylgjandi bókunum sem réttlætingu fyrir íhlotun, með beinum eða óbeinum hætti og af hvaða ástæðu sem er, í vopnuð átök eða í innanríkis- eða utanríkismál samningsaðila sem á yferráðasvæði þar sem átökin eiga sér stað.
6. Beiting ákvæða samnings þessa og meðfylgjandi bókana gagnvart aðilum að átökum, sem eru ekki samningsaðilar sem hafa staðfest samning þennan eða meðfylgjandi bókanir, hefur ekki áhrif á réttarstöðu þeirra eða réttarstöðu landsvæðis, sem deila stendur um, hvorki með skýrum eða óbeinum hætti.
7. Ákvæði 2. til 6. mgr. þessarar greinar hafa ekki áhrif á viðbótarbókanir sem eru samþykktar eftir 1. janúar 2002 og kunna að eiga við, útiloka eða breyta gildissviði þeirra að því er þessa grein varðar.

2. gr.

Tengsl við aðra alþjóðasamninga.

Ekkert í samningi þessum eða meðfylgjandi bókunum skal túlka þannig að það dragi úr öðrum skuldbindingum sem samningsaðilar undirgangast samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum sem gilda um vopnuð átök.

3. gr.

Undirritun.

Samningur þessi skal liggja frammi til undirritunar af hálfu allra ríkja í aðalstöðvum Sameinuðu þjóðanna í New York í 12 mánuði frá 10. apríl 1981 að telja.

4. gr.

Fullgilding, staðfesting, samþykki eða aðild.

1. Samningur þessi er með fyrirvara um fullgilding, staðfestingu eða samþykki af hálfu þeirra ríkja sem hafa undirritað hann. Hvert það ríki sem hefur ekki undirritað samning þennan getur gerst aðili að honum.
2. Afhenda ber vörsluaðila skjöl um fullgilding, staðfestingu, samþykki eða aðild til vörslu.
3. Yfirlýsing af hálfu sérhvers ríkis um að það samþykki að vera bundið af einhverri þeirri bókun sem fylgir samningi þessum skal vera valfrjáls, að því tilskildu að hlutaðeigandi ríki tilkynni vörsluaðila um að það samþykki að vera bundið af einhverjum tveimur eða fleiri af þeim bókunum er fyrir getur, þegar það afhendir skjal sitt um fullgilding, staðfestingu eða samþykki samnings þessa eða aðild að honum til vörslu.
4. Ríki getur tilkynnt vörsluaðila um að það samþykki að vera bundið af bókun, sem fylgir samningi þessum og það er ekki þegar bundið af, hvenær sem er eftir að það hefur afhent skjal sitt um fullgilding, staðfestingu eða samþykki samnings þessa eða aðild að honum til vörslu.

5. Sérhver bókun, sem samningsaðili er bundinn af, skal, að því er hann varðar, vera óaðskiljanlegur hluti af samningi þessum.

5. gr.

Gildistaka.

1. Samningur þessi öðlast gildi sex mánuðum eftir þann dag þegar tuttugasta skjalið um fullgildinguna, staðfestinguna, samþykki eða aðild er afhent til vörslu.
2. Samningur þessi öðlast gildi gagnvart hverju ríki, sem afhendir skjal sitt um fullgildinguna, staðfestinguna, samþykki eða aðild til vörslu eftir þann dag þegar tuttugasta skjalið um fullgildinguna, staðfestinguna, samþykki eða aðild er afhent til vörslu, sex mánuðum eftir þann dag þegar fyrrnefnt ríki hefur afhent skjal sitt um fullgildinguna, staðfestinguna, samþykki eða aðild til vörslu.
3. Sérhver þeirra bókana sem fylgja samningi þessum öðlast gildi sex mánuðum eftir þann dag þegar tuttugu ríki hafa tilkynnt samþykki þess að vera bundin af slíkri bókun í samræmi við 3. eða 4. mgr. samnings þessa.
4. Að því er varðar ríki, sem tilkynnir að það samþykki að vera bundið af bókun, sem fylgir samningi þessum, eftir þann dag þegar tuttugu ríki hafa tilkynnt að þau samþykki að vera bundin af henni, skal slík bókun öðlast gildi sex mánuðum eftir þann dag þegar hlutaðeigandi ríki hefur tilkynnt að það samþykki að vera bundið af bókuninni.

6. gr.

Útbreiðsla.

Samningsaðilar skuldbinda sig til þess, á tímum friðar sem og á tímum vopnaðra átaka, að dreifa samningi þessum og þeim meðfylgjandi bókunum sem þeir eru bundnir af eins víða og aðstæður leyfa í landi hvers um sig og fella umfjöllun um hann og þær sérstaklega inn í áætlanir sínar um herþjálfun með það að markmiði að menn í herafli þeirra fái vitneskju um fyrrnefnda gerninga.

7. gr.

Tengsl milliríkjasamninga við gildistöku samnings þessa.

1. Enda þótt einn aðili að átökum sé óbundinn af bókun, sem fylgir samningi þessum, eru þeir aðilar sem eru bundnir af samningi þessum og af bókuninni eftir sem áður bundnir af þeim í gagnkvæmum samskiptum sín á milli.
2. Sérhver samningsaðili skal vera bundinn af samningi þessum og sérhverri meðfylgjandi bókun, sem gildir gagnvart honum, við hverjar þær aðstæður sem horft er fram á í 1. gr., með tilliti til hvers þess ríkis sem er ekki aðili að samningi þessum eða er óbundið af viðkomandi meðfylgjandi bókun, ef fyrrnefnt ríki staðfestir og beitir samningi þessum eða viðkomandi bókun og tilkynnir vörsluaðila um það.
3. Vörsluaðili skal tilkynna hlutaðeigandi samningsaðila þegar í stað um sérhverja tilkynningu sem hann veitir viðtöku skv. 2. mgr. þessarar greinar.
4. Samningur þessi, ásamt þeim meðfylgjandi bókunum sem hlutaðeigandi samningsaðili er bundinn af, gildir um vopnuð átök sem eru hafin gegn fyrrnefndum samningsaðila og eru af því tagi er um getur í 4. mgr. 1. gr. I. viðbótarbókunar við Genfarsamningana frá 12. ágúst 1949 um vernd fórnarlamba styrjalda: a) ef samningsaðilinn er einnig aðili að I. viðbótarbókun og yfirvald, er um getur í 3. mgr. 96. gr. þeirrar bókunar, hefur skuldbundið sig til þess að beita ákvæðum Genfarsamninganna og I. viðbótarbókunar í samræmi við 3. mgr. 96. gr. fyrrnefndrar bókunar og skuldbindur sig til þess að beita ákvæðum samnings þessa og viðkomandi meðfylgjandi bókana að því er fyrrnefnd átök varðar; eða b) ef samningsaðilinn er ekki aðili að I. viðbótarbókun og sambærilegt yfirvald og um getur í a-lið hér að framan staðfestir og hefur í heiðri þær skuldbindingar samkvæmt Genfarsamningunum og samningi þessum og viðkomandi meðfylgjandi bókunum að því er fyrrnefnd átök varðar. Að skuldbindingar séu staðfestar og í heiðri hafðar, eins og að framan getur, hefur eftirfarandi áhrif að því er fyrrnefnd átök varðar:
  - i. ákvæði Genfarsamninganna og samnings þessa og viðkomandi meðfylgjandi bókana koma strax til framkvæmda að því er varðar aðila að viðkomandi átökum,
  - ii. fyrrnefnt yfirvald öðlast sömu réttindi og undirgengst sömu skuldbindingar og aðili að

Genfarsamningunum, samningi þessum og viðkomandi meðfylgjandi bókunum hefur öðlast eða undirgengist og

- iii. allir aðilar að viðkomandi átökum eru jafn bundnir af ákvæðum Genfarsamninganna, samnings þessa og viðkomandi meðfylgjandi bókana.

Samningsaðilarnir og hlutaðeigandi yfirvald geta einnig gert með sér gagnkvæmt samkomulag um að staðfesta og hafa í heiðri þær skuldbindingar sem getur í viðbótarbókun I við Genfarsamningana.

8. gr.

Endurskoðun og breytingar.

1. a) Sérhver samningsaðili getur gert tillögu um breytingu á samningi þessum eða sérhverri meðfylgjandi bókun, sem hann er aðili að, hvenær sem er eftir að samningur þessi öðlast gildi. Senda ber vörsluaðila sérhverja breytingartillögu sem tilkynnir öllum samningsaðilum um hana og leitar eftir álitum þeirra á því hvort halda beri þing til þess að fjalla um efni hennar. Ef meirihluti, sem telur a.m.k. átján samningsaðila, er því samþykktur ber honum að kalla saman þing tafarlaust og boða alla samningsaðila til þess. Þjóða ber ríkjum, sem eru ekki aðilar að samningi þessum, að eiga áheyrnarfulltrúa á þinginu.
  - b) Þingið getur fallist á breytingar sem ber að samþykkja og öðlast skulu gildi með sama hætti og samningur þessi og meðfylgjandi bókarnir, að því tilskildu að einungis samningsaðilum sé heimilt að samþykkja breytingar á samningi þessum og að einungis þeim samningsaðilum sem eru bundnir af tilgreindri meðfylgjandi bókun sé heimilt að samþykkja breytingar á þeirri bókun.
2. a) Sérhver samningsaðili getur gert tillögu um viðbótarbókarnir um aðra flokka hefðbundinna vopna, sem meðfylgjandi bókarnir, sem eru í gildi, fjalla ekki um, hvenær sem er eftir að samningur þessi öðlast gildi. Senda ber vörsluaðila sérhverja slíka tillögu um viðbótarbókun sem tilkynnir öllum samningsaðilum um hana í samræmi við a-lið 1. mgr. þessarar greinar. Ef meirihluti, sem telur a.m.k. átján samningsaðila, er því samþykktur ber vörsluaðila að kalla saman þing tafarlaust og boða alla samningsaðila til þess.
  - b) Þingið getur fallist, með fullri þátttöku allra ríkja sem hafa fyrrsvar á þinginu, á viðbótarbókarnir sem skal samþykkja með sama hætti og samning þennan, sem skal bætt við samninginn og sem skulu öðlast gildi með þeim hætti sem mælt er fyrir um í 3. og 4. mgr. 5. gr. samningsins.
3. a) Hafi þing ekki verið kallað saman samkvæmt a-lið 1. mgr. eða a-lið 2. mgr. þessarar greinar tíu árum eftir að samningur þessi öðlast gildi getur hvaða samningsaðili sem er farið þess á leit við vörsluaðila að hann kalli saman þing sem öllum samningsaðilum skal boðið að sitja, í því skyni að yfirfara gildissvið og rekstur samnings þessa og meðfylgjandi bókana og að fjalla um sérhverja breytingartillögu við samning þennan eða þær bókarnir við hann sem í gildi eru. Þjóða ber ríkjum, sem eru ekki aðilar að samningi þessum, að eiga áheyrnarfulltrúa á þinginu. Þingið getur fallist á breytingar sem skal samþykkja og skulu öðlast gildi í samræmi við ákvæði b-liðar 1. mgr. hér að framan.
  - b) Á slíku þingi er einnig unnt að fjalla um sérhverja tillögu um viðbótarbókarnir um aðra flokka hefðbundinna vopna sem meðfylgjandi bókarnir, sem eru í gildi, fjalla ekki um. Öllum ríkjum, sem eiga fyrrsvar á þinginu, er heimilt að taka fullan þátt í þeirri umfjöllum sem áður getur. Allar viðbótarbókarnir skal samþykkja með sama hætti og samning þennan, þeim skal bætt við samninginn og skulu þær öðlast gildi með þeim hætti sem mælt er fyrir um í 3. og 4. mgr. 5. gr. samnings þessa.
  - c) Fyrirnefnt þing getur fjallað um hvort gera skuli ráðstafanir til þess að kalla saman annað þing, að beiðni hvaða samningsaðila sem er, ef þing hefur ekki verið kallað saman í samræmi við ákvæði a-liðar 1. mgr. eða a-liðar 2. mgr. þessarar greinar að álíka löngum tíma liðnum og um getur í a-lið 3. mgr. þessarar greinar.

9. gr.

Uppsögn.

1. Sérhver samningsaðili getur sagt upp samningi þessum eða hvaða meðfylgjandi bókun sem er með því að tilkynna vörsluaðila um það.
2. Uppsögn tekur gildi fyrst einu ári eftir að vörsluaðili veitir tilkynningu um uppsögn viðtöku. Ef sá samningsaðili sem tilkynnir um uppsögn er samt sem áður í einhverjum þeim aðstæðum er um getur í 1. gr. við lok fyrrnefnds árs skal hann áfram bundinn af þeim skuldbindingum sem af samningi þessum leiðir og viðkomandi meðfylgjandi bókunum uns bundinn hefur verið endir á hin vopnuðu átök eða hersetu og, í öllu falli, uns aðgerðum er lokið í tengslum við að láta einstaklinga, sem njóta verndar samkvæmt reglum þjóðaréttar sem gilda um vopnuð átök, endanlega lausa úr haldi, að senda þá heim eða að gera þeim kleift að staðfestast á ný og, ef um ræðir einhverja meðfylgjandi bókun sem inniheldur ákvæði um aðstæður þar sem liðsafla eða sendisveitir Sameinuðu þjóðanna sinna friðargæslu, eftirliti eða svipuðum störfum á því svæði er um ræðir, uns þeim störfum er lokið.
3. Líta ber svo á að sérhver uppsögn samnings þessa gildi einnig um allar meðfylgjandi bókanir sem samningsaðilinn, sem tilkynnir um uppsögn, er bundinn af.
4. Sérhver uppsögn gildir eingöngu gagnvart þeim samningsaðila sem tilkynnir um hana.
5. Uppsögn hefur ekki áhrif á þær skuldbindingar samkvæmt samningi þessum og meðfylgjandi bókunum sem fyrrnefndur samningsaðili, sem tilkynnir um uppsögn, hefur þegar undirgengist, sökum vopnaðra átaka, með tilliti til sérhvers verknaðar sem er framinn áður en uppsögnin tekur gildi.

10. gr.

Vörsluaðili.

1. Aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna skal vera vörsluaðili samnings þessa og meðfylgjandi bókana.
2. Auk venjubundinna starfa skal vörsluaðili senda öllum ríkjum tilkynningu:
  - a) í hvert sinn þegar samningur þessi er undirritaður skv. 3. gr.
  - b) um afhendingu skjala um fullgildingu, staðfestingu eða samþykki samnings þessa eða aðild að honum til vörslu skv. 4. gr.
  - c) þegar tilkynnt er um samþykki þess að vera bundinn af bókunum sem fylgja samningi þessum skv. 4. gr.
  - d) um þann dag þegar samningur þessi öðlast gildi og sérhver meðfylgjandi bókun skv. 5. gr. og
  - e) um tilkynningar um uppsögn, sem er veitt viðtaka skv. 9. gr., og um gildistöku dag þeirra.

11. gr.

Gildir textar.

Frumeintak samnings þessa ásamt meðfylgjandi bókunum, en textar þeirra á arabísku, ensku, frönsku, kínversku, rússnesku og spænsku eru jafngildir, skal afhent vörsluaðila til vörslu sem sendir öllum ríkjum staðfest rétt endurrit af því.

BÓKUN UM ÓGREINANLEGAR AGNIR
(I. BÓKUN)

Bannað er að nota öll vopn sem hafa þau áhrif fyrst og fremst að meiða með ögnum sem eigi er unnt að greina í mannlíkama með röntgengeislum.

BÓKUN
UM BANN VIÐ EÐA TAKMARKANIR Á NOTKUN JARÐSPRENGNA,
SPRENGIGILDRÁ OG ANNARS ÚTBÚNAÐAR
(II. BÓKUN)

1. gr.

Efnislegt gildissvið.

Í bókun þessari er fjallað um notkun þeirra jarðsprengna, sprengigildra og annars útbúnaðar sem eru skilgreind í henni og notuð á landi, þ.m.t. jarðsprengjur sem eru lagðar í því skyni að útiloka aðgang að ströndum, að unnt sé að komast yfir vatnaleiðir eða ár; bókunin gildir þó ekki um notkun tundurdufla úti á sjó eða á skipgengum vatnaleiðum.

2. gr.

Skilgreiningar.

Í bókun þessari er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:

1. „Jarðsprengja“ merkir hertól sem er komið fyrir undir, á eða nálægt jörðu eða öðru yfirborði og er gert til að splundrast eða springa þegar maður eða farartæki er nærstatt, nálægt eða kemst í snertingu við það og „jarðsprengja skotið úr fjarlægð“ merkir jarðsprengju samkvæmt skilgreiningunni hér að framan sem er skotið með stórskotaliðstæki, flugskeyti, sprengjuvörpu eða á svipaðan hátt eða varpað úr loftfari.
2. „Sprengigildra“ merkir útbúnað eða efni sem er hannað, smíðað eða umbreytt í því skyni að drepa eða meiða og virkar óvænt þegar maður hróflar við eða nálgast hlut sem lítur út fyrir að vera skaðlaus eða gerir eitthvað sem virðist vera óhætt.
3. „Annar útbúnaður“ merkir hertól eða útbúnað sem er komið fyrir á tilteknum stað með höndunum og er ætlað að drepa, meiða eða valda tjóni og er komið af stað með fjarstýringu eða sjálfvirkri að tilteknum tíma liðnum.
4. „Hernaðarlegt skotmark“ merkir, að því er eignir varðar, sérhverja eign sem vegna eðlis síns, staðsetningar, tilgangs og notkunar er áhrifarikur skerfur til hernaðaraðgerðar og er þannig að ótvíræður hernaðarlegur hagur er af því, við ríkjandi aðstæður á tilteknum tíma, að eyðileggja hana alveg eða að hluta, hertaka eða gera óvirka.
5. „Eignir sem heyra til borgurunnunum“ merkir allar eignir sem eru ekki hernaðarleg skotmörk sbr. skilgreiningu í 4. mgr.
6. „Skráning“ merkir hlutkennda, stjórnsýslulega og tæknilega aðgerð sem þjónar þeim tilgangi að allra fáanlegra upplýsinga, sem gera auðveldar um vik að finna jarðsprengjusvæði og hvar jarðsprengjur og sprengigildir eru staðsettar, verði aflað vegna innfærslu í opinberar skrár.

3. gr.

Almennar takmarkanir á notkun jarðsprengna, sprengigildra og annars útbúnaðar.

1. Grein þessi tekur til: a) jarðsprengna, b) sprengigildra og c) annars útbúnaðar.
2. Bannað er undir öllum kringumstæðum að beina vopnum, sem þessi grein tekur til, hvort sem um er að ræða árás, vörn eða refsiaðgerð, gegn almenningi sem slíkum eða gegn einstökum borgurum.
3. Óafmörkuð notkun vopna, sem þessi grein tekur til, er bönnuð. Óafmörkuð notkun er öll staðsetning slíkra vopna:
  - a) sem er ekki á eða er beint að hernaðarlegu skotmarki eða
  - b) sem útheimtir aðferð eða leið til þess að þau virki sem útilokar að unnt sé að beina þeim að tilteknu hernaðarlegu skotmarki eða
  - c) sem getur orðið borgurum að fjórtjóni, getur sært þá, getur valdið tjóni á eignum þeirra eða getur verið sambland af þessu sem yrði langt umfram það hlutlæga og beina hernaðarlega hagræði sem mætti sjá fyrir.
4. Grípa ber til allra framkvæmanlegra varúðarráðstafana í því skyni að vernda borgarana gegn áhrifum þeirra vopna sem þessi grein tekur til. Framkvæmanlegar varúðarráðstafanir eru þær sem eru gerlegar eða raunhæfar að teknu tilliti til ríkjandi aðstæðna á tilteknum tíma, m.a. mannúðar-sjónarmiða og hernaðarlegra sjónarmiða.

4. gr.

Takmarkanir á notkun jarðsprengna, annarra en þeirra sem er skotið úr fjarlægð, sprengigildra og annars útbúnaðar á þéttbýlissvæðum.

1. Gein þessi tekur til: a) jarðsprengna, annarra en þeirra sem er skotið úr fjarlægð, b) sprengigildra og c) annars útbúnaðar.
2. Bannað er að beita vopnum, sem þessi grein tekur til, í sérhverri borg, bæ eða þorpi eða á öðru svæði þar sem álíka samsöfnun borgara er og þar sem ekki standa yfir bardagar milli herflokka á jörðu niðri eða þar sem slíkir bardagar virðast ekki yfirvofandi, nema:
  - a) þau séu staðsett á eða í námunda við hernaðarlegt skotmark sem tilheyrir óvini eða er undir hans stjórn eða
  - b) ráðstafanir séu gerðar til þess að vernda borgarana gegn áhrifum þeirra, t.d. með því að setja upp viðvörðunarskilti, setja hervörð, gefa út aðvaranir eða útvega girðingar.

5. gr.

Takmarkanir á notkun jarðsprengna skotið úr fjarlægð.

1. Notkun jarðsprengna skotið úr fjarlægð er bönnuð nema slíkar jarðsprengjur séu aðeins notaðar innan svæðis sem er í sjálfu sér hernaðarlegt skotmark eða þar sem hernaðarleg skotmörk er að finna og að því undanskildu:
  - a) að unnt sé að skrá staðsetningu þeirra nákvæmlega skv. a-lið 1. mgr. 7. gr. eða
  - b) að notaður sé skilvirkur tæknibúnaður, sem gerir hverja slíka jarðsprengju óvirka, þ.e.a.s. tæknibúnaður, sem fer í gang af sjálfsdáðum og er ætlað að gera jarðsprengju skaðlausa eða gera að verkum að hún grandí sér sjálf þegar við því má búast að hún muni ekki lengur þjóna því hernaðarlega markmiði sem var ástæða þess að henni var komið fyrir, eða fjarstýrður tæknibúnaður sem er ætlað að gera jarðsprengju skaðlausa eða granda henni þegar hún þjónar ekki lengur þeim hernaðarlega tilgangi sem var ástæða þess að henni var komið fyrir.
2. Gefa skal út skilvirka viðvörðun áður en jarðsprengjum skotið úr fjarlægð, sem geta haft áhrif á almenning, er skotið eða varpað, nema aðstæður leyfi það ekki.

6. gr.

Bann við notkun tiltekinna sprengigildra.

1. Bannað er undir öllum kringumstæðum, með fyrirvara um reglur þjóðaréttar sem gilda í vopnuðum átökum og eiga við um landráð og svikráð, að nota:
  - a) sprengigildir í líki skaðlauss færanlegs hlutar sem er sérstaklega hannaður og smíðaður til þess að geyma sprengiefni og splundrast þegar hróflað er við honum eða komið í námunda við hann eða
  - b) sprengigildir sem með einhverjum hætti eru festar eða tengdar við:
    - i. alþjóðlega viðurkennd verndartákn, -myndtákn eða -merki,
    - ii. veika, særða eða látna einstaklinga,
    - iii. greftrunar- eða líkbrennslustaði eða grafir,
    - iv. lækningaaðstöðu, lækningabúnað, sjúkragögn eða sjúkraflutninga,
    - v. barnaleikföng eða aðra færanlega hluti eða framleiðsluvörur sérhannaðar til þess að fæða börn, hugsa um heilbrigði þeirra og hreinlæti, klæða þau eða mennta,
    - vi. mat eða drykk,
    - vii. eldhúsáhöld eða -tæki nema í stofnunum, stöðum eða birgðageymslum á vegum hers,
    - viii. hluti sem eru greinilega trúarlegs eðlis,
    - ix. söguleg mannvirki, listaverk eða helgistaði sem eru menningarleg og andleg arfleifð þjóða,
    - x. dýr eða skrokka þeirra.
2. Bannað er, undir öllum kringumstæðum, að nota sprengigildir sem er ætlað að valda óþarfa meiðslum eða þjóningu.

7. gr.

Skráning jarðsprengjusvæða, þess hvar jarðsprengjur og sprengigildir er að finna og birting slíkra upplýsinga.

1. Aðilar að átökum skulu skrá staðsetningu:
  - a) allra fyrirhugaðra jarðsprengjusvæða sem þeir hafa helgað sér og
  - b) allra svæða þar sem þeir hafa notað sprengigildir í miklu magni og fyrirfram.
2. Aðilarnir skulu leitast við að tryggja að staðsetning allra annarra jarðsprengjusvæða, jarðsprengna og sprengigilda, sem þeir hafa lagt eða komið fyrir, sé skráð.
3. Aðilarnir skulu varðveita fyrrnefndar skrár og:
  - a) strax eftir að hernaðaráttökum lýkur:
    - i. gera allar viðeigandi ráðstafanir, m.a. nota fyrrnefndar skrár, til þess að vernda borgarana gegn áhrifum jarðsprengjusvæða, jarðsprengna og sprengigilda og annaðhvort,
    - ii. þegar liðsaflí hvorugs aðila er á yfirráðasvæði andstæðingsins, láta hvor öðrum og aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna í té allar upplýsingar, sem þeir ráða yfir, um hvar jarðsprengjusvæði, jarðsprengjur og sprengigildir er að finna á landsvæði andstæðingsins eða
    - iii. þegar allur liðsaflí aðilanna hefur verið dreginn til baka frá yfirráðasvæði andstæðingsins, láta andstæðingnum og aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna í té allar upplýsingar, sem þeir ráða yfir, um hvar jarðsprengjusvæði, jarðsprengjur og sprengigildir er að finna á landsvæði andstæðingsins,
  - b) þegar liðsaflí eða sendisveit Sameinuðu þjóðanna gegnir störfum á hvaða svæði sem er, láta því yfirvaldi er um getur í 8. gr. í té þær upplýsingar sem krafa er gerð um í þeirri grein,
  - c) þegar því verður við komið og samkvæmt gagnkvæmum samningi, gera ráðstafanir til þess að birta upplýsingar um staðsetningu jarðsprengjusvæða, jarðsprengna og sprengigilda, einkum í samningum um lok hernaðaráttaka.

8. gr.

Vernd liðsafla og sendisveita Sameinuðu þjóðanna gegn áhrifum jarðsprengjusvæða, jarðsprengna og sprengigilda.

1. Þegar liðsaflí eða sendisveit Sameinuðu þjóðanna gegnir friðargæslu- og eftirlitsstörfum eða svipuðum störfum á hvaða svæði sem er skal sérhver aðili að átökum, komi fram beiðni yfirmanns liðsafla eða sendisveitar Sameinuðu þjóðanna á svæðinu þar um og að því marki sem þeim aðila er unnt:
  - a) fjarlægja allar jarðsprengjur eða sprengigildir á fyrrnefndu svæði eða gera þær skaðlausar,
  - b) gera ráðstafanir sem kunna að vera nauðsynlegar til þess að vernda liðsaflann eða sendisveitina gegn áhrifum jarðsprengjusvæða, jarðsprengna og sprengigilda þegar þeir gegna skyldustörfum sínum og
  - c) láta yfirmanni liðsafla eða sendisveitar Sameinuðu þjóðanna á því svæði er um ræðir í té allar upplýsingar, sem hlutaðeigandi aðili ræður yfir, um staðsetningu jarðsprengjusvæða, jarðsprengna og sprengigilda á svæðinu.
2. Þegar sendisveit Sameinuðu þjóðanna, sem sinnir gagnaöflun, vinnur störf sín á hvaða svæði sem er skal sérhver aðili að þeim hernaðaráttökum er um ræðir veita sendisveitinni vernd, nema honum sé um megn að veita henni nægilega vernd sakir stærðar hennar. Ef þannig háttar til skal aðilinn láta yfirmanni sendisveitarinnar í té upplýsingar, sem hann ræður yfir, um staðsetningu jarðsprengjusvæða, jarðsprengna og sprengigilda á svæðinu.

9. gr.

Alþjóðleg samvinna um að leggja niður jarðsprengjusvæði og fjarlægja jarðsprengjur og sprengigildir.

Eftir að hernaðaráttökum lýkur skulu aðilarnir gera sér far um að gera samning, bæði innbyrðis og, ef við á, við önnur ríki og alþjóðastofnanir, um að láta í té upplýsingar og tæknilega og efnislega aðstoð – þ.m.t., við viðeigandi aðstæður, sameiginlegar aðgerðir – sem eru nauðsynlegar til þess að unnt sé að leggja niður, fjarlægja eða gera óvirk með öðrum hætti jarðsprengjusvæði, jarðsprengjur og sprengigildir sem hefur verið komið fyrir.

**TÆKNILEGUR VIÐAUKI VIÐ BÓKUN
UM BANN VIÐ EÐA TAKMARKANIR Á NOTKUN
JARÐSPRENGNA, SPRENGIGILDRA OG ANNARS ÚTBÚNAÐAR**

Leiðbeiningar um skráningu.

Hafa ber hliðsjón af eftirfarandi leiðbeiningum ætíð þegar uppfylla ber skyldu um skráningu staðsetningar jarðsprengjussvæða, jarðsprengna og sprengigildra samkvæmt bókun þessari.

1. Að því er varðar fyrirhuguð jarðsprengjussvæði og mikils háttar og fyrirhugaða notkun sprengigildra:
  - a) skal gera kort, upprætti eða aðrar skrár með þeim hætti að bent sé á stærð jarðsprengjussvæðisins eða sprengigildrusvæðisins og
  - b) ber að tilgreina staðsetningu jarðsprengjussvæðisins eða sprengigildrusvæðisins miðað við hnit staks viðmiðunarpunkts og með því að tilkynna áætlað umfang svæðisins, þar sem jarðsprengjur og sprengigildir er að finna, miðað við fyrrnefndan stakan viðmiðunarpunkt.
2. Að því er varðar önnur jarðsprengjussvæði, jarðsprengjur og sprengigildir sem hafa verið lögð eða komið fyrir: Ber, eftir því sem við verður komið, að skrá viðkomandi upplýsingar, sem um getur í 1. mgr. hér að framan, til þess að unnt sé að bera kennsl á jarðsprengjussvæði og svæði þar sem jarðsprengjur og sprengigildir er að finna.

BÓKUN
UM BANN VIÐ EÐA TAKMARKANIR Á NOTKUN ÍKVEIKJUVOPNA
(III. BÓKUN)

1. gr.

Skilgreiningar.

Í bókun þessari er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:

1. „Íkveikjuvopn“ merkir öll vopn og hertól sem er aðallega ætlað að kveikja í eignum eða veita einstaklingum brunasár með loga, hita eða myndun efnasambands þeirra sem kemur fram af völdum efnahvarfs efnis sem kemst í sneringu við skotmarkið.
  - a) Íkveikjuvopn geta t.d. verið í mynd eldvörpu, fallbyssukúlna fylltum eldfimum vökva, skot-hyllkis, flugskeytis, handsprengna, jarðsprengna, sprengikúlna og annarra íláta sem innihalda íkveikjuefni.
  - b) Til íkveikjuvopna teljast ekki:
    - i. Hertól sem kunna að valda óvæntri íkveikju, t.d. ljósgjafar, glóðarkúlur, reykgjafar eða búnaður til merkjagjafar,
    - ii. hertól gerð til þess að sameina áhrif gegnsprengingar, höggbylgju eða sundrunar og viðbótaríkveikjuáhrif, t.d. af völdum skeyta sem fara í gegnum brynvörn, flísprengna, hefðbundinna sprengna og svipaðra hertóla með samanlögð áhrif þar sem íkveikju-áhrifunum er ekki sérstaklega ætlað að veita einstaklingum brunasár heldur að vera beitt gegn hernaðarlegum skotmörkum eins og brynvörðum farartækjum, loftförum og her-stöðvum eða -búnaði.
2. „Samsöfnun borgara á einn stað“ merkir hvaða samsöfnun borgara sem er, til frambúðar eða um stundarsakir, t.d. í íbúðarhverfum borga eða í byggðum bæjum og þorpum eða í búðum eða röðum flóttamanna eða þeirra sem eru fluttir burt af hættusvæði eða hirðingjahópa.
3. „Hernaðarlegt skotmark“ merkir, að því er eignir varðar, sérhverja eign sem vegna eðlis síns, staðsetningar, tilgangs og notkunar er áhrifaríkur skerfur til hernaðaraðgerðar og er þannig að ótvíræður hernaðarlegur hagur er af því, við ríkjandi aðstæður á tilteknum tíma, að eyðileggja hana alveg eða að hluta, hertaka eða gera óvirka.
4. „Eignir sem heyra til borgurunum“ merkir allar eignir sem eru ekki hernaðarleg skotmörk sbr. skilgreiningu í 3. mgr.
5. „Framkvæmanlegar varúðarráðstafanir“ eru þær sem eru gerlegar eða raunhæfar að teknu tilliti til allra ríkjandi aðstæðna á tilteknum tíma, m.a. mannúðarsjónarmiða og hernaðarlegra sjónar-miða.

2. gr.

Vernd borgaranna og eigna sem heyra til borgurunum.

1. Bannað er, undir öllum kringumstæðum, að ráðast á almenning sem slíkan, einstaka borgara eða eignir, sem heyra til borgurunum, með íkveikjuvopnum.
2. Bannað er, undir öllum kringumstæðum, að ráðast á hernaðarlegt skotmark, sem er staðsett þar sem borgarar hafa safnast saman á einn stað, með íkveikjuvopnum sem er varpað úr lofti.
3. Enn fremur er bannað að ráðast á hernaðarlegt skotmark, sem er staðsett þar sem borgarar hafa safnast saman á einn stað, með íkveikjuvopnum, öðrum en íkveikjuvopnum sem er varpað úr lofti, nema þegar slíkt hernaðarlegt skotmark er greinilega aðskilið frá þeim svæðum þar sem borgarar hafa safnast saman á einn stað og allar framkvæmanlegar varúðarráðstafanir eru gerðar í því skyni að draga úr íkveikjuáhrifum á hið hernaðarlega skotmark og að komast hjá því, og í öllu falli að lágmarka hættu á, að borgararnir týni lífi, meiðist og að tjón verði á eignum sem heyra til borgurunum með handahófskenndum hætti.
4. Bannað er að ráðast á skóga eða annars konar plöntuhulu með íkveikjuvopnum, nema þegar slíkir hlutar náttúrunnar eru notaðir til þess að skýla eða leyna bardagamönnum eða dulbúa þá eða öðrum hernaðarlegum skotmörkum eða eru sjálfir hernaðarleg skotmörk.

BÓKUN
UM LEYSIVOPN SEM VALDA BLINDU
(IV. BÓKUN)

1. gr.

Bannað er að beita leysivopnum sem eru sérhönnuð til þess að eyðileggja sjón, sem ekki er aukin með búnaði, þ.e. valda varanlegri blindu á berum augum eða augum með sjónleiðréttingarbúnaði og gegna því eina hlutverki í bardaga eða það er eitt slíkra hlutverka. Samningsaðilarnir skulu ekki flyta slík vopn til nokkurs ríkis eða stofnunar sem er ekki ríki.

2. gr.

Samningsaðilarnir skulu, þegar þeir beita leysivopnum, gera allar framkvæmanlegar varúðar-ráðstafanir til þess að komast hjá því að valda varanlegri blindu á berum augum. Meðal slíkra varúðar-ráðstafana skal vera þjálfun manna í herliði þeirra og aðrar hagnýtar ráðstafanir.

3. gr.

Að valda blindu sem er tilfallandi eða samhliða afleiðing lögmætrar beitingar leysikerfa í hern-aðarlegum tilgangi, m.a. leysikerfa sem er beitt gegn sjóntækjum, fellur ekki undir bann samkvæmt bókun þessari.

4. gr.

„Varanleg blinda“ merkir, að því er bókun þessa varðar, endanlegan og ólæknanlegan sjónmissi sem er alvarleg fötun án nokkurrar batavonar. Alvarleg fötun jafngildir sjónskerpu sem er undir 20/200 Snellen og er mæld þannig að báðum augum er beitt.

BÓKUN
UM SPRENGIEFNALEIFAR FRÁ STRÍÐSÁTÖKUM
(V. BÓKUN)

Aðilar að bókun þessari,

sem þekkja alvarleg vandamál ómannúðlegs eðlis af völdum sprengiefnaleifa frá stríðsátökum eftir að slíkum átökum lýkur,

sem skilja að þörf er á bókun um almennar úrbætur að stríðsátökum loknum í því skyni að draga úr hættu á og áhrifum sprengiefnaleifa frá slíkum átökum eins og framast er kostur,

sem vilja huga að almennum verndarráðstöfunum, með því að styðjast, að eigin ákvörðun, við bestu starfsvenjur, sem tilgreindar eru í tækniviðauka, í því skyni að bæta öryggi hertóla, og þannig að draga úr tilurð sprengiefnaleifa frá stríðsátökum eins og framast er kostur,

hafa orðið ásáttir um eftirfarandi:

1. gr.

Almenn ákvæði og gildissvið.

1. Aðilar að bókun þessari samþykkja, í samræmi við stofnskrá Sameinuðu þjóðanna og reglur þjóðaréttar um vopnuð átök sem hafa gildi gagnvart þeim, að efna þær skuldbindingar sem eru tilgreindar í bókun þessari, bæði einir og sér og í samstarfi við aðra aðila að henni, í því skyni að draga úr hættu á og áhrifum sprengiefnaleifa frá stríðsátökum, að þeim loknum, eins og framast er kostur.
2. Bókun þessi gildir um sprengiefnaleifar frá stríðsátökum á landsvæði aðila að henni, þ.m.t. á innhöfum.
3. Bókun þessi gildir um aðstæður sem orsakast af átökum er um getur í 1. til 6. mgr. 1. gr. samningsins, með áorðnum breytingum frá 21. desember 2001.
4. Ákvæði 3., 4., 5. og 8. gr. bókunar þessarar gilda um sprengiefnaleifar frá stríðsátökum, aðrar en sprengiefnaleifar frá stríðsátökum sem fyrirfinnst sbr. skilgreiningu í 5. mgr. 2. gr. bókunar þessarar.

2. gr.

Skilgreiningar.

Í bókun þessari er merking eftirfarandi hugtaka sem hér segir:

1. „Sprengjubúnaður“ merkir hefðbundin hertól sem innihalda sprengjur, að frátöldum jarðsprengjum, sprengigildrum og öðrum útbúnaði, sbr. skilgreiningu í II. bókun við samning þennan með áorðnum breytingum frá 3. maí 1996.
2. „Ósprunginn sprengjubúnaður“ merkir sprengjubúnað sem hefur verið undirbúinn til notkunar, búinn sprengiþræði, gerður virkur eða gerður nothæfur með öðrum hætti og er notaður í vopnuðum átökum. Búnaðinum kann að hafa verið skotið, hann látinn falla eða hafinn á loft eða honum varpað og hefði átt að springa en sprakk ekki.
3. „Yfirgefinn sprengjubúnaður“ merkir sprengjubúnað sem hefur ekki verið notaður í vopnuðum átökum, sem aðili að vopnuðum átökum hefur skilið eftir eða losað sig við og ekki er lengur í umsjá þess aðila sem skildi hann eftir eða losaði sig við hann. Yfirgefinn sprengjubúnaður kann að hafa verið undirbúinn til notkunar, búinn sprengiþræði, gerður virkur eða gerður nothæfur með öðrum hætti.
4. „sprengiefnaleifar frá stríðsátökum“ merkir ósprunginn sprengjubúnað og yfirgefinn sprengjubúnað.
5. „Sprengiefnaleifar frá stríðsátökum sem fyrirfinnst“ merkir ósprunginn sprengjubúnað og yfirgefinn sprengjubúnað sem var til fyrir gildistöku bókunar þessarar gagnvart þeim aðila að henni sem á landsvæði þar sem slíkur sprengjubúnaðir fyrirfinnst.

3. gr.

Hreinsun, fjarlæging eða eyðing sprengiefnaleifa frá stríðsátökum.

1. Sérhver aðili að bókun þessari, sem jafnframt er aðili að vopnuðum átökum, skal axla alla ábyrgð samkvæmt þessari grein með tilliti til sprengiefnaleifa frá stríðsátökum á yfirráðasvæði hans. Ef notandi sprengjubúnaðar, sem orðinn er að sprengiefnaleifum frá stríðsátökum, hefur ekki yfirráð yfir viðkomandi landsvæði skal notandinn, eftir að eiginlegum hernaðaráttökum er lokið, veita, þar sem því verður komið við, m.a. tæknilega, fjárhagslega og efnislega aðstoð eða leggja til mannafla, á grundvelli tvíhliða samstarfs eða fyrir atbeina þriðja aðila sem gagnkvæmt samkomulag er um, m.a. Sameinuðu þjóðanna eða annarra viðeigandi samtaka, í því skyni að greiða fyrir merkingu og hreinsun, fjarlægingu eða eyðingu slíkra sprengiefnaleifa frá stríðsátökum.
2. Sérhver aðili að bókun þessari, sem jafnframt er aðili að vopnuðum átökum, skal, eftir að eiginlegum hernaðaráttökum er lokið og eins fljótt og því verður komið við, merkja og hreinsa, fjarlægja eða eyða sprengiefnaleifum frá stríðsátökum á landsvæðum þar sem slíkar leifar er að finna og hann hefur yfirráð yfir. Hreinsun, fjarlæging eða eyðing á svæðum, þar sem sprengiefnaleifar frá stríðsátökum er að finna, þ.e. svæðum sem eru talin skapa verulega hættu fyrir menn samkvæmt ákvæðum 3. mgr. skal hafa forgang.
3. Sérhver aðili að bókun þessari, sem jafnframt er aðili að vopnuðum átökum, skal, eftir að eiginlegum hernaðaráttökum er lokið og eins fljótt og því verður komið við, gera eftirfarandi ráðstafanir á landsvæðum, þar sem sprengiefnaleifar frá stríðsátökum er að finna og hann hefur yfirráð yfir, í því skyni að draga úr áhættu sem fylgir slíkum leifum:
  - a) kanna og meta yfirvofandi hættu af völdum sprengiefnaleifa frá stríðsátökum,
  - b) meta og forgangsraða þörfum og aðgerðum í því sem lýtur að merkingu og hreinsun, fjarlægingu eða eyðingu,
  - c) merkja og hreinsa, fjarlægja eða eyða sprengiefnaleifum frá stríðsátökum,
  - d) finna úrræði til þess að framkvæma þessar aðgerðir.
4. Aðilar að bókun þessari, sem jafnframt eru aðilar að vopnuðum átökum, skulu, jafnhliða því að hrinda fyrrnefndum ráðstöfunum í framkvæmd, taka mið af alþjóðlegum stöðlum, m.a. alþjóðlegum stöðlum um jarðsprengjuaðgerðir.
5. Aðilar að bókun þessari skulu vinna, þar sem það á við, bæði saman og með öðrum ríkjum, hlutaðeigandi svæðisstofnunum og alþjóðasamtökum og frjálsum félagasamtökum að því að veita m.a. tæknilega, fjárhagslega og efnislega aðstoð eða leggja til mannafla, þ.m.t. og eftir atvikum að standa að sameiginlegum aðgerðum sem eru nauðsynlegar til þess að uppfylla ákvæði þessarar greinar.

4. gr.

Skráning upplýsinga, varðveisla og miðlun.

1. Aðilar að bókun þessari, sem jafnframt eru aðilar að vopnuðum átökum, skulu, eftir því sem við verður komið og raunhæft má telja, skrá og varðveita upplýsingar um notkun sprengjubúnaðar eða yfirgefinn sprengjubúnað í því skyni að unnt sé að greiða fyrir því að merking og hreinsun, fjarlæging eða eyðing sprengiefnaleifa frá stríðsátökum gangi hratt fyrir sig, hlutaðeigendur séu upplýstir um áhættu og að þeim aðila sem hefur yfirráð yfir viðkomandi landsvæði og almenningi á því landsvæði séu látnar viðeigandi upplýsingar í té.
2. Aðilar að bókun þessari, sem jafnframt eru aðilar að vopnuðum átökum, sem hafa notað eða skilið eftir sprengjubúnað, sem kann að hafa orðið að sprengiefnaleifum frá stríðsátökum, skulu, strax að loknum eiginlegum hernaðaráttökum, eins og raunhæft má telja og með fyrirvara um réttmæta öryggishagsmuni fyrrnefndra aðila, láta aðila eða aðilum, sem hafa yfirráð yfir því svæði þar sem sprengiefnaleifar frá stríðsátökum er að finna, í té fyrrnefndar upplýsingar, á tvíhliða grundvelli eða fyrir atbeina þriðja aðila sem gagnkvæmt samkomulag er um, m.a. Sameinuðu þjóðanna, eða, að fram kominni beiðni þar um, öðrum viðkomandi samtökum, sem aðilinn, sem upplýsingarnar lætur í té, er fullviss um að séu að eða muni upplýsa hlutaðeigendur um áhættu, merkja og hreinsa, fjarlægja eða eyða sprengiefnaleifum frá stríðsátökum á því svæði þar sem þær er að finna.
3. Þegar aðilar að bókun þessari skrá slíkar upplýsingar, varðveita þær og miðla þeim skulu þeir hafa hliðsjón af 1. hluta tækniviðaukans.

5. gr.

Aðrar varúðarráðstafanir til þess að vernda almenning, einstaka borgara og eignir, sem heyra til borgurunum, gegn áhættu og áhrifum sprengiefnaleifa frá stríðsátökum.

1. Aðilar að bókun þessari, sem jafnframt eru aðilar að vopnuðum átökum, skulu grípa til allra framkvæmanlegra varúðarráðstafana, á því landsvæði sem lýtur yfirráðum þeirra og þar sem sprengiefnaleifar frá stríðsátökum er að finna, í því skyni að vernda almenning, einstaka borgara og eignir, sem heyra til borgurunum, gegn áhættu og áhrifum sprengiefnaleifa frá stríðsátökum. Framkvæmanlegar varúðarráðstafanir eru þær sem eru gerlegar eða raunhæfar að teknu tilliti til ríkjandi aðstæðna á tilteknum tíma, m.a. mannúðarsjónarmiða og hernaðarlegra sjónarmiða. Þær geta falist í viðvörunum og upplýsingum til almennings um áhættu vegna landsvæðis, þar sem sprengiefnaleifar frá stríðsátökum er að finna, og merkingu, girðingu og vöktun slíkra svæða, sbr. 2. hluta tækniviðaukans.

6. gr.

Ákvæði um vernd sendisveita og samtaka, sem vinna að mannúðarmálum, gegn áhrifum sprengiefnaleifa frá stríðsátökum.

1. Sérhver aðili að bókun þessari, sem jafnframt er aðili að vopnuðum átökum, skal:
  - a) að því marki sem við verður komið, vernda sendisveitir og samtök, sem vinna að mannúðarmálum og starfa eða munu taka til starfa á því svæði sem lýtur yfirráðum viðkomandi aðila að bókun þessari eða aðila sem er jafnframt aðili að vopnuðum átökum og með samþykki hans, gegn áhrifum sprengiefnaleifa frá stríðsátökum,
  - b) að beiðni sendisveitar eða samtaka sem vinna að mannúðarmálum og áður getur, láta í té upplýsingar um staðsetningu sprengiefnaleifa frá stríðsátökum sem hann veit um á landsvæði þar sem sú sendisveit eða samtök sem vinna að mannúðarmálum og óska eftir upplýsingum munu taka til starfa eða starfa nú þegar.
2. Ákvæði þessarar greinar eru með fyrirvara um gildandi alþjóðleg mannúðarlög eða alþjóðlega gerninga, eftir atvikum, eða ákvarðanir öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna sem kveða á um hærra verndarstig.

7. gr.

Aðstoð með tilliti til sprengiefnaleifa frá stríðsátökum sem fyrirfinnast.

1. Sérhver aðili að bókun þessari á rétt á að leita aðstoðar og þiggja, þar sem það á við, frá öðrum aðilum að bókun þessari, ríkjum sem eru ekki aðilar að henni og viðkomandi alþjóðlegum samtökum og stofnunum við að fást við vandamál samfara sprengiefnaleifum frá stríðsátökum sem fyrirfinnast.
2. Sérhver aðili að bókun þessari, sem er í stakk búinn til þess, skal veita aðstoð við að fást við vandamál samfara sprengiefnaleifum frá stríðsátökum sem fyrirfinnast, eftir því sem þörf krefur og við verður komið. Þegar aðilar að bókun þessari veita slíka aðstoð skulu þeir jafnframt taka mið af mannúðlegum markmiðum bókunar þessarar og alþjóðlegum stöðum, m.a. alþjóðlegum stöðlum um jarðsprengjuaðgerðir.

8. gr.

Samstarf og aðstoð.

1. Aðilar að bókun þessari, sem eru í aðstöðu til þess, skulu veita aðstoð við að merkja, hreinsa, fjarlægja eða eyða sprengiefnaleifum frá stríðsátökum, og við að upplýsa almenning um áhættu og aðstoð vegna tengdrar starfsemi, m.a. fyrir atbeina Sameinuðu þjóðanna, annarra viðkomandi alþjóðlegra, svæðisbundinna eða innlendra samtaka eða stofnana, Alþjóðaráðs Rauða krossins, félaga Rauða krossins og Rauða hálfmánans og Alþjóðasambands þeirra eða frjálsra félagsamtaka, eða á grundvelli tvíhliða samstarfs.
2. Sérhver aðili að bókun þessari, sem er í aðstöðu til þess, skal veita aðstoð við umönnun og endurhæfingu og félagslega og efnahagslega enduraðlögm þolenda sprengiefnaleifa frá stríðsátökum. Unnt er að veita slíka aðstoð meðal annars fyrir atbeina Sameinuðu þjóðanna, viðkomandi alþjóðlegra, svæðisbundinna eða innlendra samtaka eða stofnana, Alþjóðaráðs Rauða krossins, félaga

Rauða krossins og Rauða hálfmánans og Alþjóðasambands þeirra eða frjálsra félagasamtaka, eða á grundvelli tvíhliða samstarfs.

3. Sérhver aðili að bókun þessari, sem er í aðstöðu til þess, skal leggja fram fé til sjóða innan vébanda Sameinuðu þjóðanna, og annarra sjóða, til þess að greiða fyrir því að aðstoð verði veitt samkvæmt bókun þessari.
4. Sérhver aðili að bókun þessari skal eiga rétt til þess að eiga aðild að skiptum á nauðsynlegum tækjabúnaði, efni og vísinda- og tæknilegum upplýsingum, öðrum en tækni sem á skylt við vopn, til þess að ákvæði bókunar þessarar megi koma til framkvæmda. Aðilar að bókun þessari takast á hendur að greiða fyrir fyrirnefndum skiptum samkvæmt landslögum og takmarka ekki að óþörfu að hreinsibúnaður og tengdar tæknilegar upplýsingar séu látin í té í mannúðarskyni.
5. Aðilar að bókun þessari skuldbinda sig til að láta af hendi upplýsingar í viðeigandi gagnagrunna um jarðsprengjuaðgerðir sem er komið á stofn innan Sameinuðu þjóðanna, einkum upplýsingar um ýmsar aðferðir og tækni við að hreinsa sprengiefnaleifar frá stríðsátökum, skrár um stofnanir sem sérhæfa sig í hreinsun sprengiefnaleifa frá stríðsátökum eða tengiliði á því sviði, og, að eigin ákvörðun, tæknilegar upplýsingar um sprengjubúnað af ýmsum gerðum.
6. Aðilar að bókun þessari geta sent Sameinuðu þjóðunum, öðrum viðkomandi stofnunum eða öðrum ríkjum aðstoðarbeiðni studda viðeigandi upplýsingum sem láta ber í té. Heimilt er að senda aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna slíkar beiðnir sem framsendir þær öllum aðilum að bókun þessari og viðkomandi alþjóðlegum samtökum og frjálsum félagasamtökum.
7. Berist Sameinuðu þjóðunum beiðni getur aðalframkvæmdastjóri Sameinuðu þjóðanna gert viðeigandi ráðstafanir, eftir því sem hann hefur aðstöðu til, til að meta aðstæður og koma fram með tillögu, í samstarfi við þann aðila að bókuninni sem leggur fram beiðni og aðra aðila að henni sem bera ábyrgð eins og um getur í 3. gr. hér að framan, um viðeigandi aðstoð sem ber að veita. Aðalframkvæmdastjórinn getur og gefið aðilum að bókun þessari skýrslu um hverja slíka matsgerð og um hvers konar aðstoðar er þörf og um umfang hennar, þ.m.t. hugsanleg framlög úr þeim sjóðum sem komið er á fót innan vébanda Sameinuðu þjóðanna.

9. gr.

Almennar verndarráðstafanir.

1. Sérhver aðili að bókun þessari er hvattur til þess, að teknu tilliti til mismunandi aðstæðna og getu, að gera almennar verndarráðstafanir, sem miða að því að draga úr tilurð sprengiefnaleifa frá stríðsátökum eins og framast er kostur, meðal annars, en þó ekki einvörðungu, þær sem um getur í 3. hluta tækniviðaukans.
2. Sérhver aðili að bókun þessari getur, að eigin ákvörðun, miðlað upplýsingum með gagnkvæmum hætti um viðleitni til að greiða fyrir og koma á bestu starfsvenjum viðvíkjandi ákvæði 1. mgr. þessarar greinar.

10. gr.

Samráð aðila að bókun þessari.

1. Aðilar að bókun þessari skuldbinda sig til þess að eiga samráð og samvinnu sín á milli um öll mál er varða framkvæmd bókunar þessarar. Halda ber ráðstefnu aðila að bókun þessari í þessu skyni samþykki meirihluti aðila það, en þó ekki færri en átján þeirra.
2. Á ráðstefnu aðila að bókun þessari skal meðal annars vinna eftirtalin verk:
  - a) fara gaumgæfilega yfir stöðu og framkvæmd bókunar þessarar,
  - b) fjalla um mál er varða með hvaða hætti einstakir aðilar að bókun þessari beita ákvæðum hennar innanlands, m.a. innlendar skýrslur eða uppfærslur á árs grundvelli,
  - c) undirbúa endurskoðunarráðstefnur.
3. Aðilar að bókun þessari og ríki, sem ekki eru aðilar, sem taka þátt í ráðstefnu aðila að bókun þessari, skulu bera kostnað vegna hennar í samræmi við mælikvarða Sameinuðu þjóðanna með viðeigandi breytingum til jöfnunar.

11. gr.

Ákvæði virt.

1. Sérhver aðili að bókun þessari skal gera kröfu um að herir hans og viðkomandi stofnanir eða stjórnardeildir gefi út viðeigandi leiðbeiningar og verklagsreglur og að mannaflí á hans vegum fái þjálfun í samræmi við viðeigandi ákvæði bókunar þessarar.
2. Aðilar að bókun þessari skuldbinda sig til þess að efna til samráðs sín á milli og eiga samstarf sín á milli á tvíhliða grundvelli, fyrir atbeina aðalframkvæmdastjóra Sameinuðu þjóðanna, til þess að leysa hvern þann vanda sem upp kann að koma viðvíkjandi túlkun og beitingu ákvæða bókunar þessarar.

TÆKNIVIÐAUKI

Í þessum tækniviðauka er að finna tillögur um bestu starfsvenjur sem geta stuðlað að því að þeim markmiðum er um getur í 4., 5. og 9. gr. bókunar þessarar verði náð. Aðilar að bókun þessari munu framfylgja ákvæðum þessa tækniviðauka að eigin ákvörðun.

1. Skráning, geymsla og miðlun upplýsinga um ósprunginn sprengjubúnað (UXO) og yfirgefinn sprengjubúnað (AXO).

- a) Skráning upplýsinga: Að því er varðar sprengjubúnað, sem kann að hafa orðið að ósprungnum sprengjubúnaði, skal hlutadeigandi ríki leitast við að skrá eftirfarandi upplýsingar eins nákvæmlega og frekast er unnt:
  - i. hvar þau svæði eru sem eru undirlögð sprengjubúnaði,
  - ii. áætlað magn sprengjubúnaðar sem er notaður á þeim svæðum er um getur í i. lið,
  - iii. gerð og eðli þess sprengjubúnaðar sem er notaður á þeim svæðum er um getur í i. lið,
  - iv. almenna staðsetningu ósprungins sprengjubúnaðar sem vitað er um og gera má ráð fyrir, hafi ríki neyðst til að skilja sprengjubúnað eftir í aðgerðum skal reynt að koma yfirgefnum sprengjubúnaði fyrir með öruggum og tryggum hætti og skrá upplýsingar um þann búnað með eftirfarandi hætti:
  - v. hvar yfirgefinn sprengjubúnað er að finna,
  - vi. áætlað magn yfirgefins sprengjubúnaðar á hverjum tilteknum stað,
  - vii. um hvaða gerðir yfirgefins sprengjubúnaðar er að ræða á hverjum tilteknum stað.
- b) Geymsla upplýsinga: Hafi ríki skráð upplýsingar í samræmi við ákvæði a-liðar ber að geyma þær með þeim hætti að unnt sé að ganga að þeim og miðla síðar í samræmi við ákvæði c-liðar.
- c) Miðlun upplýsinga: Upplýsingum, sem ríki skráir og geymir í samræmi við ákvæði a- og b-liðar, skal miðlað, að teknu tilliti til öryggishagsmuna og annarra skuldbindinga þess ríkis sem lætur upplýsingarnar í té, í samræmi við eftirfarandi ákvæði:
  - i. Innihald:

Í upplýsingum, sem er miðlað um ósprunginn sprengjubúnað, skal koma fram eftirfarandi:

    - 1) almenn staðsetning ósprungins sprengjubúnaðar sem vitað er um og gera má ráð fyrir,
    - 2) gerðir og áætlað magn þess sprengjubúnaðar sem er notaður á þeim svæðum sem eru undirlögð slíkum búnaði,
    - 3) aðferðir við að bera kennsl á sprengjubúnað, m.a. litur, stærð og lögun ásamt öðrum merkingum sem máli skipta,
    - 4) aðferðir við að farga sprengjubúnaði á öruggan hátt.

Í upplýsingum, sem er miðlað um yfirgefinn sprengjubúnað, skal koma fram eftirfarandi:

    - 5) hvar hinn yfirgefna sprengjubúnað er að finna,
    - 6) áætlað magn yfirgefins sprengjubúnaðar á hverjum tilteknum stað,
    - 7) um hvaða gerðir yfirgefins sprengjubúnaðar er að ræða á hverjum tilteknum stað,
    - 8) aðferð við að bera kennsla á yfirgefinn sprengjubúnað, m.a. litur, stærð og lögun,
    - 9) upplýsingar um gerð pakkninga fyrir yfirgefinn sprengjubúnað og pökkunaraðferðir,
    - 10) viðbúnaðarstig,
    - 11) staðsetning og eðli allra sprengigildra sem vitað er um á svæði þar sem yfirgefinn sprengjubúnað er að finna.
  - ii. Viðtakandi: Miðla ber upplýsingunum til þess eða þeirra aðila sem hafa yfirráð yfir því landsvæði þar sem sprengjubúnað er að finna, einnig til þeirra einstaklinga eða stofnana sem afhendingarríkið hefur, eða mun fá, vissu fyrir að komi að hreinsun ósprungins eða yfirgefins sprengjubúnaðar á því svæði þar sem slíkan búnað er að finna eða að því að upplýsa almenning um áhættu samfara ósprungnum eða yfirgefnum sprengjubúnaði.
  - iii. Verklag: Ríki ætti, þar sem því verður komið við, að beita því verklagi í tengslum við miðlun upplýsinga sem hefur verið komið á á alþjóða vísu eða er staðbundið, t.d. fyrir atbeina Jarðsprengjuaðgerðapjónustu S.þ. (UNMAS), Upplýsingastofnunar um jarð-

sprengjuaðgerðir (IMSMA) og annarra sérhæfðra stofnana, eftir því sem ríkið, sem upplýsingunum miðlar, telur við hæfi.

- iv. Tímasetning: Miðla ber upplýsingum eins fljótt og aðstæður leyfa að teknu tilliti til m.a. yfirstandandi hernaðaraðgerða eða mannúðarstarfs á þeim svæðum þar sem sprengjubúnað er að finna, aðgengi að upplýsingum og áreiðanleika þeirra og öryggisatriða sem máli skipta.

2. Viðvaranir, upplýsingar um áhættu, girðing og vöktun.

Lykillhugtök.

- a) Í viðvörunum felst að láta almenningi í té varnaðarorð í tíma í því skyni að draga úr hættu af völdum sprengiefnaleyfa frá stríðsátökum á svæðum þar sem slíkar leifar er að finna eins og framast er kostur.
- b) Í upplýsingagjöf til almennings um áhættu ætti að felast áætlanir um áhættuupplýsingu sem er ætlað að greiða fyrir upplýsingaskiptum milli samfélaga þar sem sprengjubúnað er að finna, opinberra yfirvalda og stofnana á sviði mannúðarmála til þess að tryggja sé að fyrrnefnd samfélög séu upplýst um þá ógn sem stafar af sprengiefnaleyfum frá stríðsátökum. Áætlanir um áhættuupplýsingu eru oftast langtímaaðgerð.

Bestu starfsvenjur með tilliti til viðvarana og áætlana um áhættuupplýsingu.

- c) Í öllum áætlunum um viðvaranir og áhættuupplýsingu skal tekið mið af almennum innlendum og alþjóðlegum stöðlum, m.a. alþjóðlegum stöðlum um jarðsprengjuaðgerðir.
- d) Gefa ber út viðvaranir til almennings þar sem sprengjubúnað er að finna og upplýsa hann um áhættu, þ.e. borgara sem búa og starfa á eða nálægt svæðum þar sem sprengiefnaleyfar frá stríðsátökum fyrirfinnast og borgarar sem eiga leið um slík svæði.
- e) Gefa ber út viðvaranir eins fljótt og við verður komið og eftir því sem aðstæður og fyrirbyggjandi upplýsingar gefa tilefni til. Áætlun um áhættuupplýsingar ætti að koma í stað áætlana um viðvaranir eins fljótt og aðstæður leyfa. Ætíð skal gefa út viðvaranir og veita áhættuupplýsingar í samfélögum, þar sem sprengjubúnað er að finna, strax og aðstæður leyfa.
- f) Aðilum að átökum ber að fá þriðju aðila á borð við alþjóðleg samtök og frjáls félagasamtök til liðs við sig skorti þeim úrræði og færni til þess að veita skilvirkar áhættuupplýsingar.
- g) Aðilum að átökum ber, verði því komið við, að koma fram með viðbótarframlag til áætlana um viðvaranir og áhættuupplýsingu. Þetta framlag gæti falist í því: að veita skipulagsaðstoð, að framleiða upplýsingaefni um áhættu, að veita fjárhagsaðstoð og almennar kortagerðarupplýsingar.

Merking, girðing og vöktun svæðis þar sem sprengiefnaleyfar frá stríðsátökum er að finna.

- h) Aðilum að átökum ber, þegar því verður komið við og ætíð þegar átök standa yfir og eftir að þeim lýkur og þar sem sprengiefnaleyfar frá stríðsátökum er að finna, að tryggja, strax og aðstæður leyfa og að því marki sem frekast er unnt, að svæði, þar sem sprengiefnaleyfar frá stríðsátökum er að finna, séu merkt, afgirt og vöktuð í því skyni að koma í veg fyrir að borgarar fari inn á þau og skal þetta gert í samræmi við eftirfarandi ákvæði.
- i) Nota ber viðvörunarskilti, gerð samkvæmt aðferðum sem það samfélag þar sem sprengjubúnað er að finna viðurkennir, til þess að merkja meint hættusvæði. Skilti og aðrar merkingar, sem sýna mörk hættusvæða, ættu að vera eins áberandi, læsileg, endingargóð og þolin gagnvart umhverfisáhrifum og frekast er kostur og gefa skýrt til kynna hvoru megin merktra marka það svæði þar sem sprengiefnaleyfar frá stríðsátökum er að finna er talið liggja og hvoru megin talið er öruggt að vera á ferð.
- j) Viðeigandi skipulagi skal komið á sem tryggir vöktun og viðhald varanlegs og tímabundins fyrirkomulags merkinga sem fellt yrði inn í landsáætlanir og staðaráætlanir um áhættuupplýsingu.

3. Almennar verndarráðstafanir.

Ríkjum, sem framleiða eða útvega sér sprengjubúnað, ber að leitast við, eftir því sem aðstæður leyfa og eftir atvikum, að tryggja að eftirtaldir ráðstafanir séu gerðar og þeim hlítt á vistferli sprengjubúnaðar.

- a) Framleiðslustýring hertóla.
- i. Framleiðsluferli skulu vera með þeim hætti að hertól verði sem öruggust.
  - ii. Framleiðsluferli ættu að vera háð vottaðri gæðastýringu.
  - iii. Við framleiðslu sprengjubúnaðar ber að beita alþjóðlega viðurkenndum gæðatryggingarstöðlum.
  - iv. Samþykktarprófanir ættu að fara fram með raunverulegum skotprófunum við ýmis skilyrði eða með því að beita öðrum viðurkenndum aðferðum.
  - v. Gera ber kröfu um ítrustu öryggisstaðla þegar viðskipti fara fram með sprengjubúnað eða þegar hann er fluttur.
- b) Meðferð hertóla.
- Til þess að tryggja mesta hugsanlega öryggi sprengjubúnaðar til langs tíma eru ríki hvött til þess að styðjast við viðmiðanir um bestu starfsvenjur og verklag með tilliti til geymslu, flutnings, geymslu á vettvangi og meðhöndlun í samræmi við leiðbeiningarnar hér að aftan.
- i. Sprengjubúnað ber, reynist það nauðsynlegt, að geyma á öruggum stöðum eða í hæfilegum ílátum þar sem sprengjubúnaðurinn er, ásamt íhlutum, varinn við aðstæður þar sem stjórn er höfð á því lofti sem hjúpar hann, þar sem nauðsyn krefur.
  - ii. Ríki skulu flytja sprengjubúnað til og frá framleiðslu- og geymslustað og vettvangi stríðsátaka á þann hátt sem veldur sem minnstu tjóni á sprengjubúnaðinum.
  - iii. Ríkjum ber að nota hæfileg ílát og hafa stjórn á umhverfisþáttum, sé það nauðsynlegt, þegar þau koma sér upp birgðum af sprengjubúnaði eða flytja slíkan búnað.
  - iv. Draga úr hættu á sprengingum í birgðum, eins og framast er kostur, með því að koma birgðum fyrir með viðeigandi hætti.
  - v. Ríkjum ber að beita viðeigandi verklagi við skrásetningu, ferilskráningu og prófanir sprengjubúnaðar, þar sem fram koma upplýsingar um framleiðsludag sérhvers safns, vörusendingar eða framleiðslulotu hans, ásamt upplýsingum um hvar sprengjubúnaðurinn hefur verið, við hvaða skilyrði hann hefur verið geymdur og í hvers konar umhverfi hann hefur verið.
  - vi. Raunverulegar skotprófanir ættu, þar sem það á við, að fara reglulega fram á sprengjubúnaði, sem birgðir eru fyrirbyggjandi af, til þess að ganga úr skugga um að hertól virki eins og til er ætlast.
  - vii. Prófanir í tilraunastofum ættu, þar sem það á við, að fara fram á undireiningum sprengjubúnaðar, sem birgðir eru fyrirbyggjandi af, til þess að ganga úr skugga um að hertól virki eins og til er ætlast.
  - viii. Gera ber viðeigandi ráðstafanir, eftir því sem nauðsyn krefur, m.a. aðgerðir til aðlögunar að geymsluþoli sprengjubúnaðar, í ljósi upplýsinga, sem er aflað með skrásetningu, ferilskráningu og prófunum, í því skyni að áframhaldandi öryggi sprengjubúnaðarbirgða sé tryggt.
- c) Þjálfun.
- Rétt þjálfun alls þess mannafla sem meðhöndlar, flytur og notar sprengjubúnað er mikilvægur þáttur í þeirri viðleitni að tryggja örugga meðferð hans eins og til er ætlast. Ríkjum ber því að koma á og viðhalda þjálfunaráætlunum við hæfi í því skyni að tryggja að mannafli þeirra hafi hlotið rétta þjálfun í meðferð hertóla sem honum er ætlað að fást við.
- d) Flutningur.
- Ríki, sem hefur fyrirætlanir um að flytja sprengjubúnað til annars ríkis sem hefur ekki ráðið yfir sömu gerð sprengjubúnaðar áður, ber að reyna að tryggja að viðtökuríkið hafi getu til þess að geyma, viðhalda og nota fyrrnefndan sprengjubúnað á réttan hátt.
- e) Framleiðsla í framtíð.
- Ríkjum ber að kanna leiðir og aðferðir til þess að bæta öryggi sprengjubúnaðar, sem þau hyggjast framleiða eða verða sér úti um, í því skyni að tryggja sem mest öryggi.

**CONVENTION
ON PROHIBITIONS OR RESTRICTIONS ON THE USE OF CERTAIN
CONVENTIONAL WEAPONS WHICH MAY BE DEEMED TO BE
EXCESSIVELY INJURIOUS OR TO HAVE INDISCRIMINATE
EFFECTS AS AMENDED
ON 21 DECEMBER 2001**

The High Contracting Parties,

Recalling that every State has the duty, in conformity with the Charter of the United Nations, to refrain in its international relations from the threat or use of force against the sovereignty, territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the purposes of the United Nations.

Further recalling the general principle of the protection of the civilian population against the effects of hostilities,

Basing themselves on the principle of international law that the right of the parties to an armed conflict to choose methods or means of warfare is not unlimited, and on the principle that prohibits the employment in armed conflicts of weapons, projectiles and material and methods of warfare of a nature to cause superfluous injury or unnecessary suffering,

Also recalling that it is prohibited to employ methods or means of warfare which are intended, or may be expected, to cause widespread, long-term and severe damage to the natural environment,

Confirming their determination that in cases not covered by this Convention and its annexed Protocols or by other international agreements, the civilian population and the combatants shall at all times remain under the protection and authority of the principles of international law derived from established custom, from the principles of humanity and from the dictates of public conscience,

Desiring to contribute to international détente, the ending of the arms race and the building of confidence among States, and hence to the realization of the aspiration of all peoples to live in peace,

Recognizing the importance of pursuing every effort which may contribute to progress towards general and complete disarmament under strict and effective international control,

Reaffirming the need to continue the codification and progressive development of the rules of international law applicable in armed conflict,

Wishing to prohibit or restrict further the use of certain conventional weapons and believing that the positive results achieved in this area may facilitate the main talks on disarmament with a view to putting an end to the production, stockpiling and proliferation of such weapons,

Emphasizing the desirability that all States become parties to this Convention and its annexed Protocols, especially the militarily significant States,

Bearing in mind that the General Assembly of the United Nations and the United Nations Disarmament Commission may decide to examine the question of a possible broadening of the scope of the prohibitions and restrictions contained in this Convention and its annexed Protocols,

Further bearing in mind that the Committee on Disarmament may decide to consider the question of adopting further measures to prohibit or restrict the use of certain conventional weapons,

Have agreed as follows:

Article 1
Gildissvið

1. This Convention and its annexed Protocols shall apply in the situations referred to in Article 2 common to the Geneva Conventions of 12 August 1949 for the Protection of War Victims,

including any situation described in paragraph 4 of Article I of Additional Protocol I to these Conventions.

2. This Convention and its annexed Protocols shall also apply, in addition to situations referred to in paragraph 1 of this Article, to situations referred to in Article 3 common to the Geneva Conventions of 12 August 1949. This Convention and its annexed Protocols shall not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence, and other acts of a similar nature, as not being armed conflicts.
3. In case of armed conflicts not of an international character occurring in the territory of one of the High Contracting Parties, each party to the conflict shall be bound to apply the prohibitions and restrictions of this Convention and its annexed Protocols.
4. Nothing in this Convention or its annexed Protocols shall be invoked for the purpose of affecting the sovereignty of a State or the responsibility of the Government, by all legitimate means, to maintain or re-establish law and order in the State or to defend the national unity and territorial integrity of the State.
5. Nothing in this Convention or its annexed Protocols shall be invoked as a justification for intervening, directly or indirectly, for any reason whatever, in the armed conflict or in the internal or external affairs of the High Contracting Party in the territory of which that conflict occurs.
6. The application of the provisions of this Convention and its annexed Protocols to parties to a conflict which are not High Contracting Parties that have accepted this Convention or its annexed Protocols, shall not change their legal status or the legal status of a disputed territory, either explicitly or implicitly.
7. The provisions of Paragraphs 2-6 of this Article shall not prejudice additional Protocols adopted after 1 January 2002, which may apply, exclude or modify the scope of their application in relation to this Article.

Article 2

Relations with other international agreements

Nothing in this Convention or its annexed Protocols shall be interpreted as detracting from other obligations imposed upon the High Contracting Parties by international humanitarian law applicable in armed conflict.

Article 3

Signature

This Convention shall be open for signature by all States at United Nations Headquarters in New York for a period of twelve months from 10 April 1981.

Article 4

Ratification, acceptance, approval or accession

1. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the Signatories. Any State which has not signed this Convention may accede to it.
2. The instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.
3. Expressions of consent to be bound by any of the Protocols annexed to this Convention shall be optional for each State, provided that at the time of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval of this Convention or of accession thereto, that State shall notify the Depositary of its consent to be bound by any two or more of these Protocols.
4. At any time after the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval of this Convention or of accession thereto, a State may notify the Depositary of its consent to be bound by any annexed Protocol by which it is not already bound.
5. Any Protocol by which a High Contracting Party is bound shall for that Party form an integral part of this Convention.

Article 5
Gildistaka

1. This Convention shall enter into force six months after the date of deposit of the twentieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
2. For any State which deposits its instrument of ratification, acceptance, approval or accession after the date of the deposit of the twentieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention shall enter into force six months after the date on which that State has deposited its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
3. Each of the Protocols annexed to this Convention shall enter into force six months after the date by which twenty States have notified their consent to be bound by it in accordance with paragraph 3 or 4 of Article 4 of this Convention.
4. For any State which notifies its consent to be bound by a Protocol annexed to this Convention after the date by which twenty States have notified their consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force six months after the date on which that State has notified its consent so to be bound.

Article 6
Dissemination

The High Contracting Parties undertake, in time of peace as in time of armed conflict, to disseminate this Convention and those of its annexed Protocols by which they are bound as widely as possible in their respective countries and, in particular, to include the study thereof in their programmes of military instruction, so that those instruments may become known to their armed forces.

Article 7
Treaty relations upon entry into force of this Convention

1. When one of the parties to a conflict is not bound by an annexed Protocol, the parties bound by this Convention and that annexed Protocol shall remain bound by them in their mutual relations.
2. Any High Contracting Party shall be bound by this Convention and any Protocol annexed thereto which is in force for it, in any situation contemplated by Article 1, in relation to any State which is not a party to this Convention or bound by the relevant annexed Protocol, if the latter accepts and applies this Convention or the relevant Protocol, and so notifies the Depositary.
3. The Depositary shall immediately inform the High Contracting Parties concerned of any notification received under paragraph 2 of this Article.
4. This Convention, and the annexed Protocols by which a High Contracting Party is bound, shall apply with respect to an armed conflict against that High Contracting Party of the type referred to in Article 1, paragraph 4, of Additional Protocol I to the Geneva Conventions of 12 August 1949 for the Protection of War Victims: (a) where the High Contracting Party is also a party to Additional Protocol I and an authority referred to in Article 96, paragraph 3, of that Protocol has undertaken to apply the Geneva Conventions and Additional Protocol I in accordance with Article 96, paragraph 3, of the said Protocol, and undertakes to apply this Convention and the relevant annexed Protocols in relation to that conflict; or (b) where the High Contracting Party is not a party to Additional Protocol I and an authority of the type referred to in subparagraph (a) above accepts and applies the obligations of the Geneva Conventions and of this Convention and the relevant annexed Protocols in relation to that conflict. Such an acceptance and application shall have in relation to that conflict the following effects:
  - i. the Geneva Conventions and this Convention and its relevant annexed Protocols are brought into force for the parties to the conflict with immediate effect;
  - ii. the said authority assumes the same rights and obligations as those which have been assumed by a High Contracting Party to the Geneva Conventions, this Convention and its relevant annexed Protocols; and
  - iii. the Geneva Conventions, this Convention and its relevant annexed Protocols are equally binding upon all parties to the conflict.

The High Contracting Party and the authority may also agree to accept and apply the obligations of Additional Protocol I to the Geneva Conventions on a reciprocal basis.

Article 8

Review and amendments

1. a) At any time after the entry into force of this Convention any High Contracting Party may propose amendments to this Convention or any annexed Protocol by which it is bound. Any proposal for an amendment shall be communicated to the Depositary, who shall notify it to all the High Contracting Parties and shall seek their views on whether a conference should be convened to consider the proposal. If a majority, that shall not be less than eighteen of the High Contracting Parties so agree, he shall promptly convene a conference to which all High Contracting Parties shall be invited. States not parties to this Convention shall be invited to the conference as observers.
b) Such a conference may agree upon amendments which shall be adopted and shall enter into force in the same manner as this Convention and the annexed Protocols, provided that amendments to this Convention may be adopted only by the High Contracting Parties and that amendments to a specific annexed Protocol may be adopted only by the High Contracting Parties which are bound by that Protocol.
2. a) At any time after the entry into force of this Convention any High Contracting Party may propose additional protocols relating to other categories of conventional weapons not covered by the existing annexed Protocols. Any such proposal for an additional protocol shall be communicated to the Depositary, who shall notify it to all the High Contracting Parties in accordance with subparagraph 1 (a) of this Article. If a majority, that shall not be less than eighteen of the High Contracting Parties so agree, the Depositary shall promptly convene a conference to which all States shall be invited.
b) Such a conference may agree, with the full participation of all States represented at the conference, upon additional protocols which shall be adopted in the same manner as this Convention, shall be annexed thereto and shall enter into force as provided in paragraphs 3 and 4 of Article 5 of this Convention.
3. a) If, after a period of ten years following the entry into force of this Convention, no conference has been convened in accordance with subparagraph 1 (a) or 2 (a) of this Article, any High Contracting Party may request the Depositary to convene a conference to which all High Contracting Parties shall be invited to review the scope and operation of this Convention and the Protocols annexed thereto and to consider any proposal for amendments of this Convention or of the existing Protocols. States not parties to this Convention shall be invited as observers to the conference. The conference may agree upon amendments which shall be adopted and enter into force in accordance with subparagraph 1 (b) above.
b) At such conference consideration may also be given to any proposal for additional protocols relating to other categories of conventional weapons not covered by the existing annexed Protocols. All States represented at the conference may participate fully in such consideration. Any additional protocols shall be adopted in the same manner as this Convention, shall be annexed thereto and shall enter into force as provided in paragraphs 3 and 4 of Article 5 of this Convention.
c) Such a conference may consider whether provision should be made for the convening of a further conference at the request of any High Contracting Party if, after a similar period to that referred to in subparagraph 3 (a) of this Article, no conference has been convened in accordance with subparagraph 1 (a) or 2 (a) of this Article.

Article 9

Denunciation

1. Any High Contracting Party may denounce this Convention or any of its annexed Protocols by so notifying the Depositary.
2. Any such denunciation shall only take effect one year after receipt by the Depositary of the

notification of denunciation. If, however, on the expiry of that year the denouncing High Contracting Party is engaged in one of the situations referred to in Article 1, the Party shall continue to be bound by the obligations of this Convention and of the relevant annexed Protocols until the end of the armed conflict or occupation and, in any case, until the termination of operations connected with the final release, repatriation or re-establishment of the person protected by the rules of international law applicable in armed conflict, and in the case of any annexed Protocol containing provisions concerning situations in which peacekeeping, observation or similar functions are performed by United Nations forces or missions in the area concerned, until the termination of those functions.

3. Any denunciation of this Convention shall be considered as also applying to all annexed Protocols by which the denouncing High Contracting Party is bound.
4. Any denunciation shall have effect only in respect of the denouncing High Contracting Party.
5. Any denunciation shall not affect the obligations already incurred, by reason of an armed conflict, under this Convention and its annexed Protocols by such denouncing High Contracting Party in respect of any act committed before this denunciation becomes effective.

Article 10

Depositary

1. The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Convention and of its annexed Protocols.
2. In addition to his usual functions, the Depositary shall inform all States of:
  - a) signatures affixed to this Convention under Article 3;
  - b) deposits of instruments of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention deposited under Article 4;
  - c) notifications of consent to be bound by annexed Protocols under Article 4;
  - d) the dates of entry into force of this Convention and of each of its annexed Protocols under Article 5; and
  - e) notifications of denunciation received under article 9, and their effective date.

Article 11

Authentic texts

The original of this Convention with the annexed Protocols, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Depositary, who shall transmit certified true copies thereof to all States.

**PROTOCOL ON NON-DETECTABLE FRAGMENTS
(PROTOCOL I)**

It is prohibited to use any weapon the primary effect of which is to injure by fragments which in the human body escape detection by X-rays.

**PROTOCOL ON PROHIBITIONS OR RESTRICTIONS ON THE USE OF MINES,
BOOBY-TRAPS AND OTHER DEVICES
(PROTOCOL II)**

Article 1

Material scope of application

This Protocol relates to the use on land of the mines, booby-traps and other devices defined herein, including mines laid to interdict beaches, waterway crossings or river crossings, but does not apply to the use of anti-ship mines at sea or in inland waterways.

Article 2

Definitions

For the purpose of this Protocol:

1. "Mine" means any munition placed under, on or near the ground or other surface area and designed to be detonated or exploded by the presence, proximity or contact of a person or vehicle, and "remotely delivered mine" means any mine so defined delivered by artillery, rocket, mortar or similar means or dropped from an aircraft.
2. "Booby-trap" means any device or material which is designed, constructed or adapted to kill or injure and which functions unexpectedly when a person disturbs or approaches an apparently harmless object or performs an apparently safe act.
3. "Other devices" means manually-emplaced munitions and devices designed to kill, injure or damage and which are actuated by remote control or automatically after a lapse of time.
4. "Military objective" means, so far as objects are concerned, any object which by its nature, location, purpose or use makes an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage.
5. "Civilian objects" are all objects which are not military objectives as defined in paragraph 4.
6. "Recording" means a physical, administrative and technical operation designed to obtain, for the purpose of registration in the official records, all available information facilitating the location of minefields, mines and booby-traps.

Article 3

General restrictions on the use of mines, booby-traps and other devices

1. This Article applies to: (a) mines (b) booby-traps; and (c) other devices.
2. It is prohibited in all circumstances to direct weapons to which this Article applies, either in offence, defence or by way of reprisals, against the civilian population as such or against individual civilians.
3. The indiscriminate use of weapons to which this Article applies is prohibited. Indiscriminate use is any placement of such weapons:
  - a) which is not on, or directed against, a military objective; or
  - b) which employs a method or means of delivery which cannot be directed at a specific military objective; or
  - c) which may be expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated.
4. All feasible precautions shall be taken to protect civilians from the effects of weapons to which this Article applies. Feasible precautions are those precautions which are practicable or practically possible taking into account all circumstances ruling at the time, including humanitarian and military considerations.

Article 4

*Restrictions on the use of mines other than remotely delivered mines,
booby-traps and other devices in populated areas*

1. This Article applies to: (a) mines other than remotely delivered mines; (b) booby-traps; and (c) other devices.
2. It is prohibited to use weapons to which this Article applies in any city, town, village or other area containing a similar concentration of civilians in which combat between ground forces is not taking place or does not appear to be imminent, unless either:
  - a) they are placed on or in the close vicinity of a military objective belonging to or under the control of an adverse party; or
  - b) measures are taken to protect civilians from their effects, for example, the posting of warning signs, the posting of sentries, the issue of warnings or the provision of fences.

Article 5

Restrictions on the use of remotely delivered mines

1. The use of remotely delivered mines is prohibited unless such mines are only used within an area which is itself a military objective or which contains military objectives, and unless:
  - a) their location can be accurately recorded in accordance with Article 7(1)(a); or
  - b) an effective neutralizing mechanism is used on each such mine, that is to say, a selfactuating mechanism which is designed to render a mine harmless or cause it to destroy itself when it is anticipated that the mine will no longer serve the military purpose for which it was placed in position, or a remotely-controlled mechanism which is designed to render harmless or destroy a mine when the mine no longer serves the military purpose for which it was placed in position.
2. Effective advance warning shall be given of any delivery or dropping of remotely delivered mines which may affect the civilian population, unless circumstances do not permit.

Article 6

Prohibition on the use of certain booby-traps

1. Without prejudice to the rules of international law applicable in armed conflict relating to treachery and perfidy, it is prohibited in all circumstances to use:
  - a) any booby-trap in the form of an apparently harmless portable object which is specifically designed and constructed to contain explosive material and to detonate when it is disturbed or approached, or
  - b) booby-traps which are in any way attached to or associated with:
    - i. internationally recognized protective emblems, signs or signals;
    - ii. sick, wounded or dead persons;
    - iii. burial or cremation sites or graves;
    - iv. medical facilities, medical equipment, medical supplies or medical transportation;
    - v. children's toys or other portable objects or products specially designed for the feeding, health, hygiene, clothing or education of children;
    - vi. food or drink;
    - vii. kitchen utensils or appliances except in military establishments, military locations or military supply depots;
    - viii. objects clearly of a religious nature;
    - ix. historic monuments, works of art or places or worship which constitute the cultural or spiritual heritage of peoples;
    - x. animals or their carcasses.
2. It is prohibited in all circumstances to use any booby-trap which is designed to cause superfluous injury or unnecessary suffering.

Article 7

Recording and publication of the location of minefields, mines and booby-traps

1. The parties to a conflict shall record the location of:

- a) all pre-planned minefields laid by them; and
  - b) all areas in which they have made large-scale and pre-planned use of booby-traps.
2. The parties shall endeavour to ensure the recording of the location of all other minefields, mines and booby-traps which they have laid or placed in position.
  3. All such records shall be retained by the parties who shall:
    - a) immediately after the cessation of active hostilities:
      - i. take all necessary and appropriate measures, including the use of such records, to protect civilians from the effects of minefields, mines and booby-traps; and either
      - ii. in cases where the forces of neither party are in the territory of the adverse party, make available to each other and to the Secretary-General of the United Nations all information in their possession concerning the location of minefields, mines and booby-traps in the territory of the adverse party; or
      - iii. once complete withdrawal of the forces of the parties from the territory of the adverse party has taken place, make available to the adverse party and to the Secretary-General of the United Nations all information in their possession concerning the location of minefields, mines and booby traps in the territory of the adverse party;
    - b) when a United Nations force or mission performs functions in any area, make available to the authority mentioned in Article 8 such information as is required by that Article;
    - c) whenever possible, by mutual agreement, provide for the release of information concerning the location of minefields, mines and booby traps, particularly in agreements governing the cessation of hostilities.

Article 8

Protection of United Nations forces and missions from the effects of minefields, mines and booby-traps

1. When a United Nations force or mission performs functions of peacekeeping, observation or similar functions in any area, each party to the conflict shall, if requested by the head of the United Nations force or mission in that area, as far as it is able:
  - a) remove or render harmless all mines or booby traps in that area;
  - b) take such measures as may be necessary to protect the force or mission from the effects of minefields, mines and booby traps while carrying out its duties; and
  - c) make available to the head of the United Nations force or mission in that area, all information in the party's possession concerning the location of minefields, mines and booby traps in that area.
2. When a United Nations fact-finding mission performs functions in any area, any party to the conflict concerned shall provide protection to that mission except where, because of the size of such mission, it cannot adequately provide such protection. In that case it shall make available to the head of the mission the information in its possession concerning the location of minefields, mines and booby-traps in that area.

Article 9

International co-operation in the removal of minefields, mines and booby-traps

After the cessation of active hostilities, the parties shall endeavour to reach agreement, both among themselves and, where appropriate, with other States and with international organizations, on the provision of information and technical and material assistance - including, in appropriate circumstances, joint operations - necessary to remove or otherwise render ineffective minefields, mines and booby-traps placed in position during the conflict.

**TECHNICAL ANNEX TO THE PROTOCOL ON PROHIBITIONS OR RESTRICTIONS
ON THE USE OF MINES, BOOBY-TRAPS AND OTHER DEVICES**

Guidelines on recording

Whenever an obligation for the recording of the location of minefields, mines and booby traps arises under the Protocol, the following guidelines shall be taken into account.

1. With regard to pre-planned minefields and large-scale and pre-planned use of booby traps:
  - a) maps, diagrams or other records should be made in such a way as to indicate the extent of the minefield or booby-trapped area; and
  - b) the location of the minefield or booby-trapped area should be specified by relation to the coordinates of a single reference point and by the estimated dimensions of the area containing mines and booby traps in relation to that single reference point.
2. With regard to other minefields, mines and booby traps laid or placed in position: In so far as possible, the relevant information specified in paragraph I above should be recorded so as to enable the areas containing minefields, mines and booby traps to be identified.

**PROTOCOL ON PROHIBITIONS OR RESTRICTIONS
ON THE USE OF INCENDIARY WEAPONS
(PROTOCOL III)**

Article 1

Definitions

For the purpose of this Protocol:

1. "Incendiary weapon" means any weapon or munition which is primarily designed to set fire to objects or to cause burn injury to persons through the action of flame, heat, or combination, produced by a chemical reaction of a substance delivered on the target.
  - a) Incendiary weapons can take the form of, for example, flame throwers, fougasses, shells, rockets, grenades, mines, bombs and other containers of incendiary substances.
  - b) Incendiary weapons do not include:
    - i. Munitions which may have incidental incendiary effects, such as illuminants, tracers, smoke or signalling systems;
    - ii. Munitions designed to combine penetration, blast or fragmentation effects with an additional incendiary effect, such as armour-piercing projectiles, fragmentation shells, explosive bombs and similar combined-effects munitions in which the incendiary effect is not specifically designed to cause burn injury to persons, but to be used against military objectives, such as armoured vehicles, aircraft and installations or facilities.
2. "Concentration of civilians" means any concentration of civilians, be it permanent or temporary, such as in inhabited parts of cities, or inhabited towns or villages, or as in camps or columns of refugees or evacuees, or groups of nomads.
3. "Military objective" means, so far as objects are concerned, any object which by its nature, location, purpose or use makes an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage.
4. "Civilian objects" are all objects which are not military objectives as defined in paragraph 3.
5. "Feasible precautions" are those precautions which are practicable or practically possible taking into account all circumstances ruling at the time, including humanitarian and military considerations.

Article 2

Protection of civilians and civilian objects

1. It is prohibited in all circumstances to make the civilian population as such, individual civilians or civilian objects the object of attack by incendiary weapons.
2. It is prohibited in all circumstances to make any military objective located within a concentration of civilians the object of attack by air-delivered incendiary weapons.
3. It is further prohibited to make any military objective located within a concentration of civilians the object of attack by means of incendiary weapons other than air-delivered incendiary weapons, except when such military objective is clearly separated from the concentration of civilians and all feasible precautions are taken with a view to limiting the incendiary effects to the military objective and to avoiding, and in any event to minimizing, incidental loss of civilian life, injury to civilians and damage to civilian objects.
4. It is prohibited to make forests or other kinds of plant cover the object of attack by incendiary weapons except when such natural elements are used to cover, conceal or camouflage combatants or other military objectives, or are themselves military objectives.

**PROTOCOL ON BLINDING LASER WEAPONS
(PROTOCOL IV)**

Article 1

It is prohibited to employ laser weapons specifically designed, as their sole combat function or as one of their combat functions, to cause permanent blindness to unenhanced vision, that is to the naked eye or to the eye with corrective eyesight devices. The High Contracting Parties shall not transfer such weapons to any State or non-State entity.

Article 2

In the employment of laser systems, the High Contracting Parties shall take all feasible precautions to avoid the incidence of permanent blindness to unenhanced vision. Such precautions shall include training of their armed forces and other practical measures.

Article 3

Blinding as an incidental or collateral effect of the legitimate military employment of laser systems, including laser systems used against optical equipment, is not covered by the prohibition of this Protocol.

Article 4

For the purpose of this protocol “permanent blindness” means irreversible and uncorrectable loss of vision which is seriously disabling with no prospect of recovery. Serious disability is equivalent to visual acuity of less than 20/200 Snellen measured using both eyes.

PROTOCOL ON EXPLOSIVE REMNANTS OF WAR
(PROTOCOL V)

The High Contracting Parties,

Recognising the serious post-conflict humanitarian problems caused by explosive remnants of war,

Conscious of the need to conclude a Protocol on post-conflict remedial measures of a generic nature in order to minimise the risks and effects of explosive remnants of war,

And willing to address generic preventive measures, through voluntary best practices specified in a Technical Annex for improving the reliability of munitions, and therefore minimising the occurrence of explosive remnants of war,

Have agreed as follows:

Article 1

General provision and scope of application

1. In conformity with the Charter of the United Nations and of the rules of the international law of armed conflict applicable to them, High Contracting Parties agree to comply with the obligations specified in this Protocol, both individually and in cooperation with other High Contracting Parties, to minimize the risks and effects of explosive remnants of war in post-conflict situations.
2. This Protocol shall apply to explosive remnants of war on the land territory including internal waters of High Contracting Parties.
3. This Protocol shall apply to situations resulting from conflicts referred to in Article 1, paragraphs 1 to 6, of the Convention, as amended on 21 December 2001.
4. Articles 3, 4, 5 and 8 of this Protocol apply to explosive remnants of war other than existing explosive remnants of war as defined in Article 2, paragraph 5 of this Protocol.

Article 2

Definitions

For the purpose of this Protocol,

1. "Explosive ordnance" means conventional munitions containing explosives, with the exception of mines, booby traps and other devices as defined in Protocol II of this Convention as amended on 3 May 1996.
2. "Unexploded ordnance" means explosive ordnance that has been primed, fused, armed, or otherwise prepared for use and used in an armed conflict. It may have been fired, dropped, launched or projected and should have exploded but failed to do so.
3. "Abandoned explosive ordnance" means explosive ordnance that has not been used during an armed conflict, that has been left behind or dumped by a party to an armed conflict, and which is no longer under control of the party that left it behind or dumped it. Abandoned explosive ordnance may or may not have been primed, fused, armed or otherwise prepared for use.
4. "Explosive remnants of war" means unexploded ordnance and abandoned explosive ordnance.
5. "Existing explosive remnants of war" means unexploded ordnance and abandoned explosive ordnance that existed prior to the entry into force of this Protocol for the High Contracting Party on whose territory it exists.

Article 3

Clearance, removal or destruction of explosive remnants of war

1. Each High Contracting Party and party to an armed conflict shall bear the responsibilities set out in this Article with respect to all explosive remnants of war in territory under its control. In cases where a user of explosive ordnance which has become explosive remnants of war, does not exercise control of the territory, the user shall, after the cessation of active hostilities, provide where feasible, inter alia technical, financial, material or human resources assistance, bilaterally

or through a mutually agreed third party, including inter alia through the United Nations system or other relevant organizations, to facilitate the marking and clearance, removal or destruction of such explosive remnants of war.

2. After the cessation of active hostilities and as soon as feasible, each High Contracting Party and party to an armed conflict shall mark and clear, remove or destroy explosive remnants of war in affected territories under its control. Areas affected by explosive remnants of war which are assessed pursuant to paragraph 3 of this Article as posing a serious humanitarian risk shall be accorded priority status for clearance, removal or destruction.
3. After the cessation of active hostilities and as soon as feasible, each High Contracting Party and party to an armed conflict shall take the following measures in affected territories under its control, to reduce the risks posed by explosive remnants of war:
  - a) survey and assess the threat posed by explosive remnants of war;
  - b) assess and prioritize needs and practicability in terms of marking and clearance, removal or destruction;
  - c) mark and clear, remove or destroy explosive remnants of war;
  - d) take steps to mobilize resources to carry out these activities.
4. In conducting the above activities High Contracting Parties and parties to an armed conflict shall take into account international standards, including the International Mine Action Standards.
5. High Contracting Parties shall co-operate, where appropriate, both among themselves and with other states, relevant regional and international organizations and non-governmental organizations on the provision of inter alia technical, financial, material and human resources assistance including, in appropriate circumstances, the undertaking of joint operations necessary to fulfil the provisions of this Article.

Article 4

Recording, retaining and transmission of information

1. High Contracting Parties and parties to an armed conflict shall to the maximum extent possible and as far as practicable record and retain information on the use of explosive ordnance or abandonment of explosive ordnance, to facilitate the rapid marking and clearance, removal or destruction of explosive remnants of war, risk education and the provision of relevant information to the party in control of the territory and to civilian populations in that territory.
2. High Contracting Parties and parties to an armed conflict which have used or abandoned explosive ordnance which may have become explosive remnants of war shall, without delay after the cessation of active hostilities and as far as practicable, subject to these parties' legitimate security interests, make available such information to the party or parties in control of the affected area, bilaterally or through a mutually agreed third party including inter alia the United Nations or, upon request, to other relevant organizations which the party providing the information is satisfied are or will be undertaking risk education and the marking and clearance, removal or destruction of explosive remnants of war in the affected area.
3. In recording, retaining and transmitting such information, the High Contracting Parties should have regard to Part 1 of the Technical Annex.

Article 5

Other precautions for the protection of the civilian population, individual civilians and civilian objects from the risks and effects of explosive remnants of war

1. High Contracting Parties and parties to an armed conflict shall take all feasible precautions in the territory under their control affected by explosive remnants of war to protect the civilian population, individual civilians and civilian objects from the risks and effects of explosive remnants of war. Feasible precautions are those precautions which are practicable or practicably possible, taking into account all circumstances ruling at the time, including humanitarian and military considerations. These precautions may include warnings, risk education to the civilian population, marking, fencing and monitoring of territory affected by explosive remnants of war, as set out in Part 2 of the Technical Annex.

Article 6

Provisions for the protection of humanitarian missions and organizations from the effects of explosive remnants of war

1. Each High Contracting Party and party to an armed conflict shall:
  - a) Protect, as far as feasible, from the effects of explosive remnants of war, humanitarian missions and organizations that are or will be operating in the area under the control of the High Contracting Party or party to an armed conflict and with that party's consent.
  - b) Upon request by such a humanitarian mission or organization, provide, as far as feasible, information on the location of all explosive remnants of war that it is aware of in territory where the requesting humanitarian mission or organization will operate or is operating.
2. The provisions of this Article are without prejudice to existing International Humanitarian Law or other international instruments as applicable or decisions by the Security Council of the United Nations which provide for a higher level of protection.

Article 7

Assistance with respect to existing explosive remnants of war

1. Each High Contracting Party has the right to seek and receive assistance, where appropriate, from other High Contracting Parties, from states non-party and relevant international organizations and institutions in dealing with the problems posed by existing explosive remnants of war.
2. Each High Contracting Party in a position to do so shall provide assistance in dealing with the problems posed by existing explosive remnants of war, as necessary and feasible. In so doing, High Contracting Parties shall also take into account the humanitarian objectives of this Protocol, as well as international standards including the International Mine Action Standards.

Article 8

Co-operation and assistance

1. Each High Contracting Party in a position to do so shall provide assistance for the marking and clearance, removal or destruction of explosive remnants of war, and for risk education to civilian populations and related activities inter alia through the United Nations system, other relevant international, regional or national organizations or institutions, the International Committee of the Red Cross, national Red Cross and Red Crescent societies and their International Federation, non-governmental organizations, or on a bilateral basis.
2. Each High Contracting Party in a position to do so shall provide assistance for the care and rehabilitation and social and economic reintegration of victims of explosive remnants of war. Such assistance may be provided inter alia through the United Nations system, relevant international, regional or national organizations or institutions, the International Committee of the Red Cross, national Red Cross and Red Crescent societies and their International Federation, non-governmental organizations, or on a bilateral basis.
3. Each High Contracting Party in a position to do so shall contribute to trust funds within the United Nations system, as well as other relevant trust funds, to facilitate the provision of assistance under this Protocol.
4. Each High Contracting Party shall have the right to participate in the fullest possible exchange of equipment, material and scientific and technological information other than weapons related technology, necessary for the implementation of this Protocol. High Contracting Parties undertake to facilitate such exchanges in accordance with national legislation and shall not impose undue restrictions on the provision of clearance equipment and related technological information for humanitarian purposes.
5. Each High Contracting Party undertakes to provide information to the relevant databases on mine action established within the United Nations system, especially information concerning various means and technologies of clearance of explosive remnants of war, lists of experts, expert agencies or national points of contact on clearance of explosive remnants of war and, on a voluntary basis, technical information on relevant types of explosive ordnance.

6. High Contracting Parties may submit requests for assistance substantiated by relevant information to the United Nations, to other appropriate bodies or to other states. These requests may be submitted to the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit them to all High Contracting Parties and to relevant international organizations and non-governmental organizations.
7. In the case of requests to the United Nations, the Secretary-General of the United Nations, within the resources available to the Secretary-General of the United Nations, may take appropriate steps to assess the situation and in co-operation with the requesting High Contracting Party and other High Contracting Parties with responsibility as set out in Article 3 above, recommend the appropriate provision of assistance. The Secretary-General may also report to High Contracting Parties on any such assessment as well as on the type and scope of assistance required, including possible contributions from the trust funds established within the United Nations system.

Article 9

Generic preventive measures

1. Bearing in mind the different situations and capacities, each High Contracting Party is encouraged to take generic preventive measures aimed at minimizing the occurrence of explosive remnants of war, including, but not limited to, those referred to in part 3 of the Technical Annex.
2. Each High Contracting Party may, on a voluntary basis, exchange information related to efforts to promote and establish best practices in respect of paragraph 1 of this Article.

Article 10

Consultations of High Contracting Parties

1. The High Contracting Parties undertake to consult and co-operate with each other on all issues related to the operation of this Protocol. For this purpose, a Conference of High Contracting Parties shall be held as agreed to by a majority, but no less than eighteen High Contracting Parties.
2. The work of the conferences of High Contracting Parties shall include:
  - a) review of the status and operation of this Protocol;
  - b) consideration of matters pertaining to national implementation of this Protocol, including national reporting or updating on an annual basis.
  - c) preparation for review conferences.
3. The costs of the Conference of High Contracting Parties shall be borne by the High Contracting Parties and States not parties participating in the Conference, in accordance with the United Nations scale of assessment adjusted appropriately.

Article 11

Compliance

1. Each High Contracting Party shall require that its armed forces and relevant agencies or departments issue appropriate instructions and operating procedures and that its personnel receive training consistent with the relevant provisions of this Protocol.
2. The High Contracting Parties undertake to consult each other and to co-operate with each other bilaterally, through the Secretary-General of the United Nations or through other appropriate international procedures, to resolve any problems that may arise with regard to the interpretation and application of the provisions of this Protocol.

Technical Annex

This Technical Annex contains suggested best practice for achieving the objectives contained in Articles 4, 5 and 9 of this Protocol. This Technical Annex will be implemented by High Contracting Parties on a voluntary basis.

1. Recording, storage and release of information for Unexploded Ordnance (UXO) and Abandoned Explosive Ordnance (AXO)

- a) Recording of information: Regarding explosive ordnance which may have become UXO a State should endeavour to record the following information as accurately as possible:
  - i. the location of areas targeted using explosive ordnance;
  - ii. the approximate number of explosive ordnance used in the areas under (i);
  - iii. the type and nature of explosive ordnance used in areas under (i);
  - iv. the general location of known and probable UXO;
Where a State has been obliged to abandon explosive ordnance in the course of operations, it should endeavour to leave AXO in a safe and secure manner and record information on this ordnance as follows: (v) the location of AXO;
  - vi. the approximate amount of AXO at each specific site;
  - vii. the types of AXO at each specific site.
- b) Storage of information: Where a State has recorded information in accordance with paragraph (a), it should be stored in such a manner as to allow for its retrieval and subsequent release in accordance with paragraph (c).
- c) Release of information: Information recorded and stored by a State in accordance with paragraphs (a) and (b) should, taking into account the security interests and other obligations of the State providing the information, be released in accordance with the following provisions:
  - i. Content:
    - On UXO the released information should contain details on:
      - 1) the general location of known and probable UXO;
      - 2) the types and approximate number of explosive ordnance used in the targeted areas;
      - 3) the method of identifying the explosive ordnance including colour, size and shape and other relevant markings;
      - 4) the method for safe disposal of the explosive ordnance.
    - On AXO the released information should contain details on:
      - 5) the location of the AXO;
      - 6) the approximate number of AXO at each specific site;
      - 7) the types of AXO at each specific site;
      - 8) the method of identifying the AXO, including colour, size and shape;
      - 9) information on type and methods of packing for AXO;
      - 10) state of readiness;
      - 11) the location and nature of any booby traps known to be present in the area of AXO.
  - ii. Recipient: The information should be released to the party or parties in control of the affected territory and to those persons or institutions that the releasing State is satisfied are, or will be, involved in UXO or AXO clearance in the affected area, in the education of the civilian population on the risks of UXO or AXO.
  - iii. Mechanism: A State should, where feasible, make use of those mechanisms established internationally or locally for the release of information, such as through UNMAS, IMSMA, and other expert agencies, as considered appropriate by the releasing State.
  - iv. Timing: The information should be released as soon as possible, taking into account such matters as any ongoing military and humanitarian operations in the affected areas, the availability and reliability of information and relevant security issues.

2. Warnings, risk education, marking, fencing and monitoring

Key terms

- a) Warnings are the punctual provision of cautionary information to the civilian population, intended to minimise risks caused by explosive remnants of war in affected territories.
- b) Risk education to the civilian population should consist of risk education programmes to facilitate information exchange between affected communities, government authorities and humanitarian organisations so that affected communities are informed about the threat from explosive remnants of war. Risk education programmes are usually a long term activity.

Best practice elements of warnings and risk education

- c) All programmes of warnings and risk education should, where possible, take into account prevailing national and international standards, including the International Mine Action Standards.
- d) Warnings and risk education should be provided to the affected civilian population which comprises civilians living in or around areas containing explosive remnants of war and civilians who transit such areas.
- e) Warnings should be given, as soon as possible, depending on the context and the information available. A risk education programme should replace a warnings programme as soon as possible. Warnings and risk education always should be provided to the affected communities at the earliest possible time.
- f) Parties to a conflict should employ third parties such as international organisations and non-governmental organisations when they do not have the resources and skills to deliver efficient risk education.
- g) Parties to a conflict should, if possible, provide additional resources for warnings and risk education. Such items might include: provision of logistical support, production of risk education materials, financial support and general cartographic information.

Marking, fencing, and monitoring of an explosive remnants of war affected area

- h) When possible, at any time during the course of a conflict and thereafter, where explosive remnants of war exist the parties to a conflict should, at the earliest possible time and to the maximum extent possible, ensure that areas containing explosive remnants of war are marked, fenced and monitored so as to ensure the effective exclusion of civilians, in accordance with the following provisions.
- i) Warning signs based on methods of marking recognised by the affected community should be utilised in the marking of suspected hazardous areas. Signs and other hazardous area boundary markers should as far as possible be visible, legible, durable and resistant to environmental effects and should clearly identify which side of the marked boundary is considered to be within the explosive remnants of war affected area and which side is considered to be safe.
- j) An appropriate structure should be put in place with responsibility for the monitoring and maintenance of permanent and temporary marking systems, integrated with national and local risk education programmes.

3. Generic preventive measures

States producing or procuring explosive ordnance should to the extent possible and as appropriate endeavour to ensure that the following measures are implemented and respected during the life-cycle of explosive ordnance.

a) Munitions manufacturing management

- i. Production processes should be designed to achieve the greatest reliability of munitions.
- ii. Production processes should be subject to certified quality control measures.
- iii. During the production of explosive ordnance, certified quality assurance standards that are internationally recognised should be applied.
- iv. Acceptance testing should be conducted through live-fire testing over a range of conditions or through other validated procedures.

- v. High reliability standards should be required in the course of explosive ordnance transactions and transfers.
- b) Munitions management

In order to ensure the best possible long-term reliability of explosive ordnance, States are encouraged to apply best practice norms and operating procedures with respect to its storage, transport, field storage, and handling in accordance with the following guidance.

  - i. Explosive ordnance, where necessary, should be stored in secure facilities or appropriate containers that protect the explosive ordnance and its components in a controlled atmosphere, if necessary.
  - ii. A State should transport explosive ordnance to and from production facilities, storage facilities and the field in a manner that minimises damage to the explosive ordnance.
  - iii. Appropriate containers and controlled environments, where necessary, should be used by a State when stockpiling and transporting explosive ordnance.
  - iv. The risk of explosions in stockpiles should be minimised by the use of appropriate stockpile arrangements.
  - v. States should apply appropriate explosive ordnance logging, tracking and testing procedures, which should include information on the date of manufacture of each number, lot or batch of explosive ordnance, and information on where the explosive ordnance has been, under what conditions it has been stored, and to what environmental factors it has been exposed.
  - vi. Periodically, stockpiled explosive ordnance should undergo, where appropriate, live-firing testing to ensure that munitions function as desired.
  - vii. Sub-assemblies of stockpiled explosive ordnance should, where appropriate, undergo laboratory testing to ensure that munitions function as desired.
  - viii. Where necessary, appropriate action, including adjustment to the expected shelf-life of ordnance, should be taken as a result of information acquired by logging, tracking and testing procedures, in order to maintain the reliability of stockpiled explosive ordnance.
- c) Training

The proper training of all personnel involved in the handling, transporting and use of explosive ordnance is an important factor in seeking to ensure its reliable operation as intended. States should therefore adopt and maintain suitable training programmes to ensure that personnel are properly trained with regard to the munitions with which they will be required to deal.
- d) Transfer

A State planning to transfer explosive ordnance to another State that did not previously possess that type of explosive ordnance should endeavour to ensure that the receiving State has the capability to store, maintain and use that explosive ordnance correctly.
- e) Future production

A State should examine ways and means of improving the reliability of explosive ordnance that it intends to produce or procure, with a view to achieving the highest possible reliability.